

JAMES CLAVELL

Red Jade

KULTOVÝ ROMÁN O NELÚTOSTNOM
BOJI VÝCHODU A ZÁPADU O NADVLÁDU
NAD ORIENTOM

James Clavell
TAJPAN

Copyright © 1966 by James Clavell
All rights reserved.
Translation © 1987, 2001 by Viktor Krupa
Jacket design © Juraj Vačko
Slovak edition © 2001, 2024 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-9866-8

*Venujem tchajtchaj,
Holly a Michaelae*

**PRVÁ
KNIHA**

Dirk Struan vyšiel na dôstojnícku palubu vlajkovej lode jej veličenstva Pomsta a zamieril k mostíku. Sedemdesiatštyridelová vojnová loď kotvila pol míle od ostrova. Obklopovali ju zvyšky flotily, plavidlá, ktoré prepravovali vojakov expedičných jednotiek, obchodné lode i klippery, čo vozili do Číny ópium.

Práve svitalo – bol šedivý, studený utorok 26. januára 1841.

Keď Struan kráčal po hlavnej palube, zablúdil pohľadom na pobrežie a zaplavilo ho vzrušenie. Vojna s Čínou sa vyvíjala tak, ako predpokladal. Zvíťazili tak, ako predpovedal. Po cene víťazstva – po tomto ostrove – túžil už dvadsať rokov. A teraz sa chystal vystúpiť na breh, aby sa stal svedkom oficiálnej obrady, pri ktorom preberú toto územie, aby videl, ako sa čínsky ostrov stane drahokamom v korune jej britského veličenstva, kráľovnej Viktórie.

Ten ostrov sa volal Hongkong. Tridsať štvorcových míľ hôr a skál na severnej strane ústia obrovskej Perlovej rieky v južnej Číne. Tisíc yardov od pevniny. Nehostinný. Neúrodný. Neobývaný okrem rybárskej dedinky na južnej strane. Vystavený obludným víchriciam, ktoré rok čo rok vypukajú v Tichom oceáne. Na východe i na západe obklopený nebezpečnými plytčinami a útesmi. Nebol na nič mandarínovi – ten názov sa vzťahoval na úradníka čínskeho cisára vo všeobecnosti – ktorý spravoval ostrov ako súčasť svojej provincie.

K Hongkongu však patrila najvynikajúcejší prístav na svete. A to bol Struanov odrazový mostík do Číny.

„Stoj!“ zakričal mladý dôstojník na námorníka v červenom kabáte. „Čln pre pána Struana k prostrednému mostíku!“

„Áno, prosím!“ Námorník sa naklonil nad bok lode a zopakoval rozkaz.

„Hneď to bude, prosím,“ zahlásil dôstojník a usiloval sa premôcť posvätnú úctu pred kráľom obchodníkov, ktorého meno bolo v čínskych moriach opradené legendami.

„Nemusíte sa tak ponáhľať, chlapče.“ Struan bol mohutný chlap, tvár mal ošľahanú nespočetnými búrkami. Belasý kabát mu zdobili strieborné gombíky a tesné biele nohavice mal nedbanlivo zapravené do námorníckych čižiem. Bol vyzbrojený ako zvyčajne jedným nožom pod kabátom na chrbte a druhým v pravej čižme. Mal štyridsaťtri rokov, ryšavé vlasy a smaragdovozelené oči.

„Bude pekný deň,“ poznamenal.

„Áno, prosím.“

Struan prešiel po mostíku, nastúpil do prednej časti člna a usmial sa na mladšieho nevlastného brata Robba sediaceho uprostred.

„Meškáme,“ usmial sa Robb.

„Veru. Jeho excelencii admirálovi to trvalo.“ Struan sa letmo zahľadel na ostrov. Potom pokynul bocmanovi: „Odviažte ho. Ideme na breh, pán McKay!“

„Áno, áno, prosím!“

„Konečne, čo tajpan?“ prehovoril Robb. Tajpan znamenalo po čínsky najvyšší veliteľ. V každej firme, armáde, flotile či štáte je len jediný taký človek – čo má v rukách ozajstnú moc.

„Veru,“ prikývol Struan.

Bol tajpanom Panského domu.

1

„Čert aby vzal tento smradľavý ostrov,“ zavrčal Brock, keď sa poobzeral po pobreží aj po kopcoch.

„Máme pri nohách celú Čínu, a vezmeme si len túto holú mizernú skalú.“

Stál na samom kraji zeme spolu s dvoma spoločníkmi, ktorí obchodovali s Čínou. Okolo nich postávali rozptýlené skupinky ďalších obchodníkov a dôstojníkov expedičných jednotiek. Všetci čakali na dôstojníka kráľovského loďstva, ktorý mal otvoriť ceremóniu. Pod vlajkovým stožiarom nastúpili do dvoch vyrovnaných radov dvadsať námorníci ako čestná stráž a ich červené rovnošaty spestrovali výjav. Blízko nich sa tiesnili hlúčky námorníkov, ktorým sa práve podarilo zasadiť stožiar do kamenistej zeme.

„Vlajku sme mali vztýčiť o štvrtej,“ ozval sa Brock a hlas mu zdrsnel od netrzezlivosti. „Už hodinu meškáme. Doparoma, prečo to toľko trvá?“

„Pán Brock, keď niekto v utorok hreší, neveští to nič dobré,“ prehovoril Jeff Cooper. Bol to chudý, nosatý Američan z Bostonu v čiernom fraku, so švihácky nasadeným plsteným cylindrom. „Nič dobré!“

Cooperov spoločník Wilf Tillman trochu stuhol, lebo vycítil skrytý podtón v nosovom hlase mladšieho partnera. Bol zavalitý, červený v tvári a pochádzal z Alabamy.

„Hovorím ti z mosta doprosta, že celý tento poondiaty ostrovček neveští nič dobré!“ poznamenal Brock. „Je to mizerná skala.“

„Hádam nie, pán Brock,“ namietal Tillman. „Tu sa začína budúcnosť obchodu s Čínou - v dobrom alebo v zlom.“

Brock naňho zagánil. „Hongkong nemá nijakú budúcnosť. Potrebujeme otvorené prístavy na čínskom pobreží a prisahám, že to viete!“

„Toto je široko-ďaleko jeden z najlepších,“ upozornil ho Cooper. „Taký priestranný, že v ňom môžeme opraviť a vystrojiť všetky naše lode. Taký priestranný, že si tu môžeme vystavať domy a sklady. A konečne nám Číňania nebudú do ničoho pchať nos.“

„Kolónia potrebuje ornú pôdu a roľníkov, čo by ju obrábali, pán Cooper. A príjmy,“ netrpezlivo odvetil Brock. „Pochodil som tento ostrov krížom-krážom a vy takisto. Tu sa nič neurodí. Nebudú tu polia či potoky, ani pastviny, a teda ani mäso alebo zemiaky. Budeme musieť dovážať po mori všetko, čo potrebujeme. Len si predstavte, koľko to bude stáť! Možno aj rybolov tu bude na figu. A kto bude držať Hongkong nad vodou, hm? My a náš obchod, veru áno!“

„Ach, ale vy predsa túžite po takejto kolónii, pán Brock,“ povedal Cooper. „Myslel som, že britské impérium,“ šikovne si odpľul po vetre, „má už dosť kolónií tohto druhu.“

Brock zablúdil rukou k nožu. „Pľujete preto, aby ste si prečistili hrdlo, alebo na impérium?“ Tyler Brock ešte nemal päťdesiatku, bol to statný chlap s jedným okom, tvrdý a odolný ako železo, ktoré musel ako chlapec predávať v Liverpoole, mocný a nebezpečný ako ozbrojená obchodná loď, z ktorej zbehol, a nakoniec sa stal pánom firmy Brock a synovia. Bol prepychovo vyobliekaný a nôž na opasku mal vykladaný drahokamami. V brade aj nad čelom sa mu objavovali sivé vlasy.

„Ako je dnes chladno, pán Brock,“ rýchlo zasiahol Tillman a v hĺbke duše sa zlostil na podrezaný jazyk svojho mladého spoločníka. Brock nestrpel vtipkovanie a zatiaľ si nemohli dovoliť otvorené nepriateľstvo. „Fúka taký mrazivý vietor, čo, Jeff?“

Cooper letmo prikývol. Nespúšťal však oči z Brocka. Nôž nemal, ale vo vrecku stískal krátku pištoľ veľkého kalibru. Výškou sa vyrovnal Brockovi, bol však štíhlejší, a nebál sa ho.

„Voľačo vám poradím, pán Cooper,“ varoval ho Brock. „Radšej toľko neplujte, keď spomeniete britské impérium. Prinieslo by vám to samé pochybné výhody.“

„Ďakujem vám, pán Brock, budem si to pamätať,“ nenútené odvetil Cooper. „Aj ja vám niečo poradím. Nehrešte v utorok, nevešťte to nič dobré.“

Brock premohol hnev. Nakoniec zničí Coopera, Tillmana aj ich firmu, najväčšiu americkú obchodnú spoločnosť. Teraz ich však potreboval ako spojencov proti Dirkovi a Robbovi Struanovcami. Brock preklíňal osud. Osud urobil zo Struana a spol. najväčší obchodný dom v Ázii, taký bohatý a mocný, že ostatní obchodníci v Číne ho zbožne a žiarlivo volali Panský dom. Panský preto, lebo bol prvý čo do

bohatstva, prvý čo do rozmerov, prvý čo do obchodovania, prvý čo do počtu klipperov, ale najmä preto, že Dirk Struan bol tajpan, tajpan všetkých tajpanov v Ázii. A osud pripravil Brocka o oko pred sedemástimi rokmi, v roku, keď Struan založil svoje vlastné impérium.

Stalo sa to neďaleko ostrova Čou-šan. Čou-šan leží južne od obrovského šanghajského prístavu, blízko ústia mohutnej rieky Jang-ce. Brock sa prebil cez monzún s obrovským nákladom ópia – Dirk Struan zaostal pár dní za ním, takisto s ópiom. Brock dosiahol Čou-šan ako prvý, predal tovar a už sa vracal. Hrialo ho vedomie, že teraz sa Struan musí plaviť ďalej na sever, musí znovu riskovať a skúšať šťastie pri novom pobreží. Brock sa náhlil na juh, domov – do Macaa – s truhlicami plnými zlata a hnal ho vpred priaznivý vietor. Vtedy sa prirútila z Čínskeho mora strašná víchrica. Číňania volajú tieto víchrice tajfeng čiže veľké vetry. Obchodníci ich nazvali tajfúny a je to symbol hrôzy.

Tajfún nemilosrdne dorážal do Brockovej lode a majiteľa prigniavili padajúce sťažne i rahná. Ako tam bezvládne ležal, trieskalo doňho odrezané spúšťacie lano, zmietané vetrom. Chlapi ho vyslobodili, ale až potom, keď mu odtrhnuté okované lano vyrazilo ľavé oko. Loď ležala na boku, ale Brock im pomohol popretínať laná a rahná na hladine a loď sa akoby zázrakom vyrovnala. Potom si nalial do krvácajúcej očnej jamky pálenku. Ešte vždy sa pamätá na tú bolesť.

A spomínal si, ako sa horko-ťažko doteperil do prístavu, hoci ho už dávno vyhlásili za nezvestného. Z krásneho trojsťažňového klippera zostal len trup, švy sa mu otvorili, sťažne, delá i lanovie bolo preč. A keď Brock vymenil rahná a laná, sťažne, delá a prach, strelivo a chlapov, keď nakúpil nový náklad ópia, všetok zisk z predchádzajúcej plavby bol preč.

Struan sa dostal do toho istého tajfúnu s neveľkou lorčou. Bolo to plavidlo s čínskym trupom a anglickým lanovím, používané na pašovanie tovaru za dobrého počasia. No Struan unikol víchrici a elegantný, nedotknutý ako zvyčajne privítal Brocka v prístave a výsmešne naňho upieral čudné zelené oči.

Dirk a to jeho prekliate šťastie, pomyslel si Brock. Šťastný osud dovolil Dirkovu vybudovať z jedinej smradľavej lorče flotilu klipperov a sto lorčí, obdaril ho skladmi a hojnosťou zlata. Urobil z neho prekliaty Panský dom. Osud odsotil Brocka a synov na prekliate druhé miesto. Druhé. A osud mu dožičil priazeň toho prekliateho slabocha, pomyslel si zúrivo, splnomocnenca, prekliateho ctihodného Longstaffa, a už toľké roky. A teraz nás pekne spolu zapredali. „Do pekla s Hongkongom a do pekla so Struanom!“

„Keby nie Struanovho plánu, veru by ste neboli tú vojnu tak ľahko vyhrali,“ poznamenal Cooper.

Vojna sa začala pred dvoma rokmi v Kantone, keď sa čínsky cisár rozhodol zraziť Európanov na kolená a pokúsil sa zakázať pašovanie ópia, ktoré tvorilo základ britského obchodu. Miestokráľ Ling dal obklúčiť cudzineckú kolóniu v Kantone vojskom a vyhrážal sa, že siahne na životy bezbranných anglických obchodníkov, ak nedostane všetky debničky s opiom. Nakoniec mu vydali dvadsaťtisíc debničiek ópia, ktoré zničil, a dovolil Britom stiahnuť sa do Macaa. Lenže Briti nemohli brať na ľahkú váhu ani zásahy do obchodu, ani ohrozovanie spoluobčanov. Pred šiestimi mesiacmi prišli do Orientu britské expedičné jednotky a navonok ich velenie zverili Longstaffovi, obchodnému dozornému kapitánovi.

Struan však vymyslel dôvtipný plán, v zhode s ktorým sa vyhlí Kantonu, kde sa strhli všetky nepokoje, a expedičné jednotky poslali na sever, na Čou-šan. Obsadiť tento ostrov je hračka, uvažoval Struan, lebo Číňania neboli pripravení a proti modernému európskemu vojsku či flotile boli bezmocní. Na Čou-šane zostala nevelká posádka a pár lodí, ktoré blokovali Jang-ce, ale expedičné jednotky zamierili ďalej na sever, do ústia rieky Pej-che a ohrozovali Peking, hlavné mesto Číny, vzdialené iba sto míľ proti prúdu. Struan vedel, že iba taká priama hrozba donúti cisára okamžite požiadať o mier. Znameníť strategiu. A vynikajúco zapôsobila. Expedičné jednotky dorazili do Orientu vlni v júli. V júli obsadili Čou-šan. V auguste zakotvili pri Pej-che. O dva týždne cisár vyslal hodnostára, ktorý mal rokovať o podmienkach mieru – prvý raz v dejinách čínsky cisár oficiálne uznal európsky štát. A vojna sa skončila takmer bez strát na obidvoch stranách.

„Longstaff urobil veľmi múdro, že sa držal toho plánu,“ vyhlásil Cooper.

„Každý, kto obchoduje v Číne, vie, ako dostať Číňanov na kolená,“ poznamenal Brock chrapľavým hlasom. Posotil si cylinder dozadu a povolil si klapku na oku. „Ale prečo Longstaff a Struan pristali na rokovanie v Kantone, hm? Každý chumaj vie, že pre Číňanov rokovať znamená hrať o čas! Mali sme zostať na severe pri Pej-che až do podpísania dohody. Ale nie, my sme sa vrátili s flotilou a posledných šesť mesiacov sme vyčkávali a vyčkávali, kým tí mamfasi položia pero na papier.“ Brock si odpľul. „Bola to hlúposť, strašná hlúposť. Stratili sme toľko času a peňazí pre toto poondiate skalisko. Mali sme si nechať Čou-šan. Ten ostrov by sa nám zišiel. Čou-šan bol dvadsať míľ

dlhý, desať míľ široký, mal úrodnú, kvalitnú pôdu – výborný prístav a je tam veľké mesto Ting-chaj.“

„Je tam toľko miesta, že človek môže dýchať, ako treba. Veď odtiaľ by tri či štyri fregaty mohli bleskovo zablokovať Jang-ce. A kto ovláda tú rieku, ovláda srdce Číny. Prisámbohu, tam sme sa mali usadiť.“

„Ešte sa môžete, pán Brock.“

„Hej. Lenže to nebude v tej poondiatej dohode, takže ostrov nebude náš.“ Vzoprel sa proti silnejúcemu mrazivému vetru.

„Čo keby ste to spomenuli pred Longstaffom?“ poznamenal Cooper. „On si dá povedať.“

„Lenže nie odo mňa, veru nie. A vy to dobre viete. Ale voľačo vám poviem, keď sa dohoda dostane pred parlament, bude z toho cirkus, stavím sa.“

Cooper si zapálil cigaru. „Ochotne s vami súhlasím. Je to čudný kus papiera, pán Brock. Dnes a v tomto období, keď každá európska mocnosť zaberá územia a dychtí po moci.“

„A Spojené štáty nie?“ Brockovi stuhla tvár. „Čo vaši Indiáni? Nekúpili ste Louisianu? A španielsku Floridu? Poškuľujete po Mexiku a ruskej Aljaške. Podľa posledných správ by ste vraj radi ukradli aj Kanadu.“

„Kanada je americká, nie anglická. O Kanadu nebudeme bojovať. Pripojí sa k nám z vlastnej vôle,“ odpovedal Cooper a usiloval sa zamaskovať vlastný nepokoj. Pomykal sa za cisárske fúzy a tuhšie si pritiahol kabát okolo pliec v silnejúcom vetre. Uvedomoval si, že vojna s britským impériom by sa teraz rovnala pohrome a zničila by aj Coopera-Tillmana. Prekliate vojny. No aj tak mu bolo jasné, že Spojené štáty budú bojovať o Mexiko aj o Kanadu, pokiaľ sa nedosiahne dohoda. Presne tak, ako keď Británia rozpútala vojnu s Čínou.

„Vojna nevypukne,“ ozval sa Tillman a pokúsil sa diplomaticky upokojiť Coopera. Vzdychol si a ľutoval, že nie je v Alabame. Tam môže človek vystupovať ako džentlmen, pomyslel si. Tam sa nemusí každý deň ťahať za prsty s prekliatymi Britmi, s čvargou, čo večne hreší a preklína ako Brock, ani so stelesnenými diablami ako Struan – ba ani s dravými sopliakmi a staršími spoločníkmi ako Jefferson Cooper, ktorý si myslí, že Boston je pupkom sveta. A táto vojna sa už skončila, dobre či zle.

„Zapamätajte si moje slová, pán Tillman,“ poznamenal Brock. „Táto poondiatka dohoda nepomôže nám ani im. Musíme si podržať Čou-šan aj otvorené prístavy na čínskej pevnine. O pár týždňov budeme znovu bojovať. V júni, keď začnú fúkať priaznivé vetry a keď nám to

dovolí počasie, flotila sa musí vrátiť k Pej-che. Ak vypukne vojna, ako nakúpime tohoročný čaj a hodváb, hm? Vlni sa kvôli vojne skoro neobchodovalo - a predvlani obchod úplne stál a ukradli nám všetko ópium. Len ja som prišiel o osemtisíc debničiek. Stálo ma to dva milióny strieborných taelov.“

„O tie peniaze sme neprišli,“ povedal Tillman. „Longstaff vydal rozkaz, aby sme ópium odovzdali. A tak vykúpili svoje životy. Dal nám potvrdenie pre britskú vládu. A v dohode je o tom bod, zaplatia za to šesť miliónov taelov.“

Brock sa drsne zarehotal. „Myslíte si, že parlament schváli Longstaffovu listinu? Každá vláda by padla v okamihu, keby sa dopustila takej bezočivosti a žiadala by peniaze za ópium. Tých šesť miliónov - to sú náklady spojené s vojnou. Poznám parlament lepšie než vy. Dobré vám radím obidvom, rozlúčte sa s vaším pol miliónom taelov. A keď tohto roku vypukne nová vojna, z obchodu zase nebude nič. Ak nebudeme obchodovať ani tohto roku, všetci zbankrotujeme. Vy, ja, všetci, čo obchodujú v Číne. Aj poondiaty Panský dom.“ Prudko vytiahol z vrecka hodinky. Slávnostný obrad sa mal začať pred hodinou. Strácame čas, pomyslel si. Áno, my, ale nie Brock a synovia, namojuđu nie. Dirkov žičilo šťastie sedemnášť rokov, a teraz je čas, aby sa to zmenilo.

Brock sa pohrúžil do úvah o svojom druhom synovi Morganovi, ktorý obratne a bezohľadne spravoval podnik v Anglicku. Rád by vedel, či sa Morganovi podarilo podryť Struanov vplyv v parlamente a v bankovníctve. Zničíme ňa, Dirk, pomyslel si, a Hongkong s tebou.

„Doparoma, prečo toľko čakáme?“ opýtal sa a zamieril k námornému dôstojníkovi, čo sa prechádzal hore-dolu neďaleko námorníkov.

„Čo je s vami, Jeff? Viete, že má pravdu, pokiaľ ide o Hongkong,“ ozval sa Tillman.

„Uvedomte si to a nedráždite ho.“

Cooper sa silene usmial. „Brock sa cíti taký sebaistý, že som sa nezdržal.“

„Ak má Brock pravdu s tým pol miliónom taelov, sme hotoví.“

„Áno. Ale Struan stratí desať ráz toľko, ak nás nevyplatia. Ale vyplatia ho, nebojte sa. Aj nás.“ Cooper sledoval Brocka pohľadom. „Čo myslíte, vie o našej dohode so Struanom?“

Tillman mykol plecami. „Neviem. Ale Brock má pravdu s tou dohodou. Je to hlúposť. Vyjde nás draho.“

Posledné tri mesiace Cooper a Tillman účinkovali ako tajní zástupcovia Panského domu. Britské vojnové lode blokovali Kanton i Perlo-

vú riekou a britskí obchodníci mali zakázané obchodovať. Longstaff na Struanovu žiadosť vyhlásil embargo ako ďalší krok, ktorý mal urýchliť mierovú dohodu, lebo vedel, že kantonské sklady sú zapratané čajom i hodváhom. No pretože Amerika nevyhlásila vojnu Číne, americké lode nerušene premávali pomedzi vojnové lode, ktoré blokovali pobrežie. Takto Cooper a Tillman nakúpili štyri milióny funtov čaju od Čen-ce Ťin-ana - volali ho aj Ťin-kua - bol to najbohatší čínsky kupec. Čaj dopravili do Manily, údajne španielskym kupcom. Tamojší španielsky úradník za tučný úplatok vydal potrebné dovozné i vývozné povolenie a čaj preložili bez cla na Struanove klippery, a tie vyrazili do Anglicka. Ťin-kuovi zaplatil Struan ópium, ktoré mu potajme doručil voľakde na pobreží.

Dokonalý plán, pomyslel si Cooper. Každý zbohatol a dostal tovar, ktorý chcel. No keby sme mohli dopraviť čaj rovno do Anglicka, boli by sme na tom získali celý majetok. A preklínal britské námorné zákony, ktoré zakazujú cudzím lodiam dovážať tovar do anglických prístavov. Bodaj sa prepadli, patrí im svet.

„Jeff!“

Cooper sledoval spoločníkov pohľad. Chvíľu nerozoznal, čo mu Tillman chce ukázať v rušnom prístave. Potom si všimol čln, ktorý sa vzdŕaľoval od vlajkovej lode. Stál v ňom vysoký, ryšavý Škót, taký vplyvný, že si mohol omotať parlament okolo prsta a strhnúť prvý štát sveta do vojny.

„Nerobme si nádeje, že sa Struan utopí,“ utrúsil Tillman.

Cooper sa zasmial. „Nepoznáte ho, Wilf. Ostatne, more by si to nedovolilo.“

„Možno áno, Jeff. Ešte je čas. Namojveru, že je.“

Dirk Struan stál na prove člna a hojdal sa spolu s vlnami. A hoci už meškal, nenaháňal veslárov. Vedel, že obrad sa nezačne skôr, kým nepríde on.

Čln bol tristo yardov od brehu a do zvukov severovýchodného monzúnu zaznieval bocmanov pokyn: „Veslujte rovno.“ Kdesi vo výške vietor naberal silu a hnal kopovité oblaky od pevniny k ostrovu a ďalej nad oceán.

V prístave sa rojili lode, samé britské okrem niekoľkých amerických a portugalských plavidiel. Boli tam obchodné lode všetkých veľkostí. Pred vojnou obchodné lode kotvili v Macau, nevelkej portugalskej kolónii na pevninskom výbežku, štyridsať míľ juhozápadne na opačnom kraji obrovského ústia Perlovej rieky. Čiže neďaleko ostrova Whampoa, trinásť míľ južne od Kantonu. Podľa čínskeho zákona sa

nijaká európska loď nesmela ku Kantonu viac priblížiť. Cisársky výnos obmedzoval všetok európsky obchod na toto mesto. Povrávalo sa, že za jeho hradbami žije vyše milióna Číňanov. Ale nik to nevedel presne, lebo do ulíc tohto mesta nevkročil ešte nijaký Európan.

Číňania mali oddávna prísne zákony, ktoré nedovoľovali Európanom vstup do ich krajiny. Vojnu zapríčinili tieto zastarané zákony, fakt, že Európania mali zakázaný voľný pohyb a voľný obchod.

Keď čln prechádzal okolo ktorejsi obchodnej lode, na Struana mávali deti a aj on im zamával. Chvalabohu, že decká budú konečne mať vlastný domov, pomyslel si, a na vlastnej pôde. Keď vypukla vojna, všetkých britských občanov evakuovali z bezpečnostných dôvodov na lode. Bolo tam približne stopäťdesiat chlapov, šesťdesiat žien a osemdesiat detí. Zopár rodín žilo na lodiach už bezmála rok.

Obchodné lode obklopovali vojnové plavidlá britských expedičných jednotiek - bojové lode so sedemdesiatimi štyrmi delami, so štyridsiatimi štyrmi delami, s dvadsiatimi dvoma delami, brigy, fregaty, zlomok najmocnejšieho loďstva, aké kedy bolo na svete. A tucty prepravných lodí so štyrmi tisícami britských a indických vojakov na palube, časť najsilnejšej armády pod slnkom.

A medzi týmito loďami kotvili krásne ópiové klippery so smelými sťažňami, najrýchlejšie plavidlá, aké kedy brázdili moria.

Struana zaplavila vlna príjemného vzrušenia, keď skúmal ostrov a vrch, čo sa nad ním dôstojne týčil do výšky takmer tisícosemsto stôp nad hladinou.

Dosiaľ ešte nevkročil na ostrov, hoci o ňom vedel viac, než hoci- kto iný. Prisahal, že nevystúpi na breh, dokiaľ ostrov nebude patriť Britom. Tešilo ho také predsavzatie. Ale napriek nemu vyslal na breh svojich kapitánov a mladšieho brata Robba, aby preskúmali ostrov. Poznal útesy aj skaly, doliny aj kopce, vedel, kde si postaví sklady aj Panský dom, vedel, kade bude viesť cesta.

Obzrel sa na svoj klipper, dvadsaťdvadelový Čínsky oblak. Všetky klippery, ktoré patrili Struanovi a firme, sa volali oblaky, podľa významu matkinho priezviska, ktoré znelo McCloudová. Od jej smrti už uplynuli roky. Námorníci natierali a čistili loď, hoci sa už aj tak trblie-tala. Prezerali delá a skúšali lanovie. Vzadu sa pyšne trepotala britská vlajka a na krížovom sťažni vlajka firmy.

Vlajka Panského domu znázorňovala červeného škótskeho kráľovského leva pospieraného so zeleným čínskym cisárskym drakom. Povievala na dvadsiatich ozbrojených klipperoch rozptýlených po všetkých svetových oceánoch a na stovke rýchlych ozbrojených lorčí,

ktoré pašovali ópium popri pobreží. Povievala nad tromi obrovskými plávajúcimi skladmi ópia – boli to upravené trupy obchodných lodí, čo teraz kotvili v hongkonskom prístave. A povievala aj nad Pokojným oblakom, obrovskou loďou s trezormi na zlato, kanceláriami, prepychovými apartmánmi a salónmi, ktorá bola jeho druhým štábom.

Krásna vlajka, pyšne si pomyslel Struan. Prvá loď, na ktorej povievala táto vlajka, bola pirátska lorča naložená ópium, ktorej sa zmocnili násilím. Popri pobreží sa rojili piráti aj korzári a čínske i portugalské úrady ponúkali za pirátov odmenu v striebre. Keď vetry nedovoľovali pašovať ópium, alebo keď nemal nijaké ópium na predaj, brázdil čínske moria. Zlato, ktoré získal od pirátov, investoval do ópia.

Prekliate ópium, uvažoval. Vedel však, že jeho život je s ním nerozlučne spätý – že bez neho by nemohol existovať ani Panský dom, ani britské impérium.

Príčiny siahali až do roku 1699, keď prvá britská loď mierumilovne obchodovala v Číne, doviezla späť hodváb a po prvý raz aj jedinečnú bylinku, ktorá sa volala čaj – iba Čína ho pestovala lacno a vo veľkom množstve. Cisár prijímal ako platidlo jedine striebro. A táto politika pretrvala až dodnes.

Uplynulo len čosi vyše päťdesiat rokov a čaj sa stal najobľúbenejším nápojom na Západe – najmä v Británii, poprednej obchodnej krajine sveta. O sedemdesiat rokov už boli hlavným zdrojom príjmov britskej vlády dane z čaju. Po storočí odlev bohatstva do Číny povážlivo vyprázdňoval britskú pokladnicu a nevyvážené obchodovanie, pri ktorom Anglicko platilo za čaj striebrom, vyústilo do národnej pohromy.

Výše storočia britská Východoindická spoločnosť – obrovská, spoločice súkromná, spoločice štátna firma, ktorá mala na základe výnosu parlamentu monopolné právo na obchod s Indiou a Áziou – čoraz zúfalejšie ponúkala namiesto striebra všetko možné – bavlnený tovar, krosná, dokonca aj delá a lode. No cisári hrdo odmietali. Pokladali Čínu za sebestačnú, opovrhovali všetkými Nečňňanmi, ktorých pokladali za barbarov a vo všetkých štátoch sveta videli iba vazalov Číny.

A potom, pred tridsiatimi rokmi, priplávala do Perlovej rieky britská obchodná loď Bludná hviezda a zakotvila pri ostrove Whampoa. Jej tajný náklad tvorilo ópium, ktoré sa v britskom Bengálsku dorábalo lacno a v hojnosti. V Číne síce užívali ópium už stáročia – ale iba veľkí boháči a aj to len v provincii Jünnan, kde sa darilo maku – a bol to zakázaný tovar. Východoindická spoločnosť dala kapitánovi Bludnej hviezdy tajný súhlas, aby ponúkol Čňňanom ópium. Pravda, len za striebro. Čínska kupecká gilda, ktorá mala podľa cisárskeho výnosu

monopol na všetok obchod so Západom, odkúpila tovar a potichu ho predala s veľkým ziskom. Kapitán Bludnej hviezdy potajomky odovzdal striebro úradníkom spoločnosti v Kantone, prevzal zisk pre Londýn v bankových listinách a náhlil sa späť do Kalkaty po ďalšie ópium.

Struan si dobre pamätal Bludnú hviezdu. Slúžil na nej ako plavčík. Na tejto lodi sa stal z neho chlap - a zoznámil sa s Áziou.

Tu prisahal, že zničí Tylera Brocka, v tom čase tretieho dôstojníka na Bludnej hviezde. Struan mal dvanásť rokov, Brock osemnásť a bol veľmi mocný. Brock znenávidel Struana na prvý pohľad, rád na ňom vyľadával chyby, znižoval mu dávky jedla, dával mu služby mimo poradia, za zlého počasia ho posielal na sťažnosť, posmieval sa mu a dráždil ho. Stačila najmenšia chybička a dal Struana priviazať k sťažňu a zbičovať deväťchvostým korbáčom.

Struan slúžil na Bludnej hviezde dva roky. Raz v noci loď narazila v Malajskom prielive na útes a potopila sa. Struan vyplával na breh a dostal sa do Singapuru. Neskôr sa dozvedel, že aj Brock sa zachránil a veľmi ho to potešilo. Túžil po pomste, ktorú by vykonal spôsobom, ktorý si sám vyberie, a v čase, keď mu to príde vhod.

Struan nastúpil na druhú loď. V tom čase už Východoindická spoločnosť tajne poverovala viacerých starostlivo vybraných, nezávislých kapitánov a obchodníkov v jednej osobe a naďalej im predávala výlučne bengálske ópium za výhodné ceny. Spoločnosť začala trýzňť závratné zisky a zhrabúvala obrovské množstvá striebra. Čínska kupecká gilda i mandaríni prižmurovali oči nad nezákonným obchodom, lebo aj oni z neho ohromne ťažili. A na tieto zisky cisár nemohol siahnuť, lebo boli tajné.

Ópium sa stalo neodmysliteľným dovozným artiklom. Spoločnosť sa rýchlo zmocnila svetového monopolu na ópium mimo Jünnanu a Osmanskej ríše. O dvadsať rokov sa striebro získané za pašované ópium vyrovnalo hodnote striebra, ktoré dlhovali za čaj a za hodváby.

Konečne spoločnosť dosiahla obchodnú rovnováhu. Potom však získala prevahu, lebo čínskych zákazníkovo bolo dvadsať ráz viac než západných a začal sa závratný odlev striebra, aký si nemohla dovoliť ani Čína. Spoločnosť ponúkala ďalší tovar, aby zahatala tento stav. No cisár bol neoblomný, žiadal za čaj striebro.

Keď Struan dovŕšil dvadsiaty rok života, bol kapitánom na vlastnej lodi a zapojil sa do ópiových pretekov. Jeho hlavným sokom bol Brock. Bezohľadne si konkurovali. O šesť rokov Struan a Brock ovládli obchod.

Pašerákov ópia začali prezývať čínskymi obchodníkmi. Boli to neohrození, tvrdí, životaschopní kapitáni – Angličania, Škóti a sem-tam nejaký Američan – a nonšalantne viedli svoje neveľké lodičky do neznámych vôd i neznámych nebezpečenstiev. Už si zvykli na taký spôsob života. Na more sa vydávali s úmyslom mierumilovne obchodovať, tržieť zisky, nie dobýjať. No v nepriateľských vodách v styku s nepriateľom sa obchodné lode premenili na vojnové. Ak nebojovali dobre, ich lode zmizli a čoskoro upadli do zabudnutia.

Čínski obchodníci rýchlo pochopili, že berú na seba všetko riziko, zatiaľ čo spoločnosť sa zmocní väčšej časti zisku. A navyše boli úplne vylúčení zo zákonného a mimoriadne výnosného – obchodu s čajom a hodváhom. Hoci si naďalej zúrivo konkurovali, na Struanovo naliehanie začali svorne vystupovať proti spoločnosti a proti jej monopolu. Bez monopolu by mohli vymieňať ópium za striebro, striebro za čaj, potom posielali čaj domov a rovno ho predávať na svetových trhoch. Čínski obchodníci by potom sami kontrolovali svetový obchod s čajom a dosahovali by obrovské zisky.

Za fórum pre svoje názory si vybrali parlament. Právo výlučného monopolu udelil parlament spoločnosti pred dvoma storočiami, a len parlament jej mohol odobrať toto právo! Čínski obchodníci sa pustili do riskantnej hry, kupovali si hlasy, podporovali členov parlamentu, ktorí verili vo voľnú súťaž a vo voľný obchod, vypisovali do novín i členom vlády. Boli cieľavedomí, a s bohatstvom rástla aj ich moc. Boli trpezliví, vytrvalí a neskrotní – takí bývajú len chlapi zocelení morom.

Spoločnosť zúrila a nechcela sa vzdať monopolu v záujme buričov. Zúfalo však potrebovala čínskych obchodníkov, lebo jej dodávali striebro potrebné na čaj a upadla do veľkej závislosti od obrovských ziskov z predaja bengálskeho ópia. Preto sa v parlamente opatrne bránila. Parlament sa takisto dostal do pasce. Odsudzoval predaj ópia, ale potreboval príjmy z čaju a z Indie. Parlament sa usiloval vyhovieť čínskym obchodníkom i spoločnosti, ale ani jedna strana nebola spokojná.

Vtedy sa spoločnosť rozhodla exemplárne potrestať Struana i Brocka ako hlavných protivníkov. Odobrala im súhlas na obchod s ópium a prepustila ich.

Brockovi zostala jeho loď, Struanovi nezostalo nič. Potichu sa spojil s iným čínskym obchodníkom a ďalej poburoval. Struan s posádkou prepadol pirátsky prístav južne od Macaa, spustošil ho a zmocnil sa najrýchlejšej loďce. Potom začal tajne voziť ópium z poverenia iných obchodníkov, neľútostne zajímal ďalšie pirátske lode a zarábal čoraz viac peňazí. Po dohode s ostatnými čínskymi obchodníkmi čoraz viac

riskoval, kupoval si čoraz viac hlasov, burcoval a agitoval toľko, že parlament sa hlučne dožadovoal úplného zániku spoločnosti. Pred siedmimi rokmi parlament schválil zákon, ktorý zrušil monopol spoločnosti v Ázii a otvoril túto pevninu voľnému obchodu. Ponechal však spoločnosti výlučné právo na obchodovanie s Britskou Indiou – a svetový monopol na ópium. Parlament odsudzoval predaj ópia. Spoločnosť nechcela obchodovať s ópiom. Aj čínski obchodníci by boli radšej obchodovali s iným – hoci rovnako výnosným – tovarom. Všetci však vedeli, že impérium by skrachovalo bez vyrovnaného predaja ópia za striebro. Taký bol život a svetový obchod.

Keď mohli Struan a Brock slobodne obchodovať, stali sa z nich obchodní magnáti. Ich ozbrojené flotily sa rozrastali. A konkurencia ešte prehlbovala vzájomné nepriateľstvo.

Britská vláda sa usilovala zaplniť politické vákuum v Ázii, keď moc spoločnosti vystriedalo slobodné obchodovanie, vymenovala diplomata, ctihodného Williama Longstaffa, za dozorného kapitána nad obchodom a poverila ho obranou štátnych záujmov. Korune záležalo na neprestajnom rozvoji obchodu – potrebovala čoraz viac príjmov z daní – aj na vylúčení všetkých ostatných európskych mocností. Longstaff zodpovedal za bezpečnosť obchodu i britských občanov, ale jeho mandát bol neurčitý a pri presadzovaní politiky mu chýbala skutočná moc.

Chudák Willie, pomyslel si Struan bez zlomyseľnosti. Hoci doňho trpezlivo hudiem celých osem rokov, jeho vznešená excelencia, dozorný kapitán obchodu, si nedovídí na koniec nosa.

Struan pozrel na pobrežie, keď sa slnko vynorilo nad horami a zalialo zhromaždenie mužov náhlym jasom, priateľov i nepriateľov, samých konkurentov. Obrátil sa na Robba. „Čo myslíš, zostavili výbor, aby nás uvítali?“ Hoci žil dlhé roky mimo vlasti, celkom sa nezbavil škótskeho prízvuku.

Robb Struan sa uškrnul a posunul si plstený klobúk do ostrejšieho uhla. „Skôr by som povedal, že všetci čakajú, či sa utopíme, Dirk.“ Mal tridsaťtri rokov, čierne vlasy, vyholenú tvár, hlboko zasadené oči, tenký nos a husté cisárske fúzy. Bol oblečený do čierneho, iba plášť mal zo zeleného zamatu, bielu naberanú košeľu a bielu kravatu. Manžety mu zdobili rubínové gombíky. „Panebože, je to kapitán Glesing?“ opýtal sa, keď sa zahľadel na pobrežie.

„Hej,“ prikývol Struan. „Usúdil som, že by sa patrilo, keby on prečítal vyhlásenie.“

„Čo povedal Longstaff, keď si to navrhol?“

„Pre mňa za mňa, Dirk, keď myslíš, že je to múdre.“

Usmial sa. „Namojveru, prešli sme už od začiatku pekný kus cesty!“

„Ty si prešiel, Dirk. Keď som sa tu zjavil ja, už bolo všetko hotové.“

„Ty hýbeš rozumom, Robb. Ja len svalmi.“

„Áno, tajpan. Len svalmi.“ Robb dobre vedel, že jeho nevlastný brat je tajpanom firmy Struan a spol., aj to, že v Ázii je Dirk Struan tajpan číslo jeden. „Budeme vztyčovať vlajku za krásneho počasia, čo?“

„Vyzerá to tak.“

Robb ho pozoroval, keď sa znovu zahľadel na pobrežie. Vyzeral taký mohutný, keď tam stál na prove, väčší než tie hory a rovnako tvrdý. Rád by som bol ako on, pomyslel si Robb.

Robb pašoval ópium len raz, krátko po príchode do Orientu. Na ich loď zaútočili čínski piráti a Robba sa zmocnila hrôza. Ešte vždy sa za to hanbil, hoci mu Struan povedal: „To nič, chlapče. Prvá bitka je vždy zlá.“ No Robb vedel, že nie je bojovník, že mu chýba odvaha. Preukazoval svojmu nevlastnému bratovi iné služby. Nakupoval čaj, hodváb a ópium. Uzatváral pôžičky a dozeral na striebro. Vyznal sa v čoraz zložitejších moderných spôsoboch medzinárodného obchodu i finančnictva. Chránil brata, spoločnosť aj flotilu a staral sa o ich bezpečnosť. Predával čaj v Anglicku. Viedol knihy a robil všetko možné, aby moderná firma fungovala. Veru, povedal si Robb v duchu, ale bez Dirka neznamenaš nič.

Struan si všimol chlapov na brehu. Čln bol ešte dvesto metrov od neho. Tváre však už videl zreteľne. Zväčša boli obrátené k člnu. Struan sa usmial pod fúzy.

Hej, pomyslel si. V tento osudový deň sme sa tu všetci stretli.

Námorný kapitán Glessing trpezlivo čakal na začiatok obradu vztyčovania zástavy. Mal dvadsaťšesť rokov, slúžil ako kapitán na vojnovej lodi, bol synom viceadmirála a žil pre kráľovskú flotilu. Na pobreží bolo čoraz jasnejšie, ale v diaľke na východnom obzore pretkávali oblohu mraky.

O pár dní sa strhne víchrica, pomyslel si Glessing, keď zacítil vietor. Odvrátil oči od Struana a podvedome spočinul pohľadom na svojej lodi, dvadsaťdvadlovej fregate. V jeho živote to bol pamätný deň. Nestávalo sa často, že by v mene kráľovnej zaberali nové územia a jeho kariére žičila výsada, že bude môcť prečítať vyhlásenie. Vo flotile bolo toľko starších kapitánov! Vedel však, že si ho vybrali preto, lebo najdlhšie slúžil v týchto vodách a jeho plavidlo, loď jej kráľovského veličenstva Morská panna, zohralo dôležitú úlohu v celej výprave. Veď

to ani nebola výprava, pomyslel si pohrdavo. Skôr incident. Mohlo sa to dať do poriadku už pred dvoma rokmi, keby ten chumaj Longstaff nazbieral trochu odvahy. Celkom iste, keby mi dovolil priplávať s fregatou k bránam Kantonu. Doparoma, potopil som celú flotilu vojnových džuniiek a cesta bola ako vymetená. Mohol som zbombardovať Kanton, zajať toho čertovského pohana miestokráľa Linga a obesiť ho na rahno.

Glessing zlostne kopol do piesku. Nemrzí ma, že ten pohan siahol na to prekliate ópium. To je celkom v poriadku, že chcel skončiť s pašeráctvom. Ale urazil vlajku. Tí čertovskí pohani žiadali výkupné za anglické životy! Škoda, že mi Longstaff nedovolil bojovať ďalej. Kdeže. Krotko ustúpil, všetkých evakuoval na obchodné lode a zviazal mi ruky. Nech sa prepadne! A nech sa prepadne aj Struan, ktorý ho vodí za nos.

No, doložil si v duchu, aj tak máš šťastie, že si tu. Toto je v súčasnosti jediná vojna, do ktorej sme sa zaplietli. Aspoň jediná námorná vojna. Tie ostatné, to sú obyčajné šarvátky. Obsadzujeme pohanské indické štáty - do čerta, uctievajú kravy, upaľujú vdovy a klaňajú sa modlám - a ešte sú tu afganské vojny. A zaplavila ho pýcha, že slúži v najväčšej flotile sveta. Chvalabohu, že sa narodil ako Angličan!

Zrazu si všimol, že sa k nemu blíži Brock a uľavilo sa mu, keď ho zastavil územčistý, tučný chlap bez krku, tridsiatnik s obrovským bruchom, ktoré mu kypelo z nohavíc. Bol to Marley Skinner, majiteľ Oriental Times, najdôležitejších anglických novín na Východe. Glessing si prečítal každé číslo. Písali pekne. Dobré noviny sú dôležité, pomyslel si. Je dôležité, aby sa dobre písalo o bitkách vybojovaných za slávu Anglicka. Ale Skinner je odporný chlap. Aj ostatní. No, nie všetci. Starý Aristotle Quance nie.

Zahľadel sa na škaredého človečika, čo sedel sám na svahu nad pobrežím na stoličke pred stojanom a maľoval. Glessing sa v duchu usmial, keď si spomenul, ako skvele sa mal s maliarom v Macau.

Okrem Quancea sa Glessingovi nikto na pobreží nepáčil, len Horatio Sinclair. Horatio bol jeho rovesník a Glessing sa s ním zblížil za tie dva roky, čo bol v Oriente. Horatio slúžil u Longstaffa ako adjutant, tlmočník a tajomník - bol to jediný Angličan na Východe, čo plynne hovoril a písal po čínsky - a museli s ním spolupracovať.

Glessing preletel pohľadom po pobreží a znechutený si všimol, že Horatio sa dolu pri vode zhovára s Rakúšanom Wolfgangom Mausom, ktorým opovrhoval. Reverend Mauss bol v Oriente druhý Európan, okrem Horatia, ktorý ovládal čínštinu slovom i písmom. Bol to

mohutný chlap s čiernou bradou – renegátsky kňaz, Struanov tlmočník a pašerák ópia. Za opaskom mal pištole a cípy na fraku splesneté. Cibulovitý nos mu kvitol a dlhé prešedivené vlasy bez lesku mal strapaté takisto ako bradu. V ústach mu zostalo už len pár polámaných hnedých zubov a na drsnej tvári boli nápadné len oči.

Pravý opak Horatia, pomyslel si Glessing. Horatio bol pekný, krehký a upravený ako Nelson, podľa ktorého ho pomenovali – vzhľadom na Trafalgar a na strýka, ktorý tam padol.

Zhovárал sa s nimi vysoký mužný miešanec, mladý muž ktorého Glessing poznal len z videnia. Gordon Čen, Struanov nemanželský syn.

Panebože, žasol Glessing, ako je to možné, že sa Angličania verejne stýkajú s nemanželskými miešancami? A tento sa vyobliekal do dlhého rúcha celkom ako tí prekliati pohania a na chrbte mu visí vrkoč, doparoma. Kristepane! Keby nemal belasé oči a bielu pleť, človek by nepovedal, že mu v žilách prúdi aj nejaká anglická krv. Do čerta, prečo sa nestrihá ako chlap! Hnus!

Glessing sa od nich odvrátil. Vlastne ten miešanec sa správa slušne, nie je to jeho vina. Ale ten prekliaty Mauss je zlá spoločnosť. Zlá pre Horatia, zlá pre jeho milú sestru Mary. Hm, s tou mladou dámou by sa vyplatilo spriatelíť. Namojdušu, z tej by bola dobrá žena.

Zaváhal pri chôdzi. Po prvý raz uvažoval o Mary ako o manželke.

Prečo nie, pýtal sa v duchu. Poznáš ju dva roky. Je to perla Macaa. Príkladne vedie sinclairovský dom a k Horatiom sa správa ako k princovi. Varí sa tam najlepšie v celom meste a skvele zaobchádza so služobníctvom. Fantasticky hrá na čembale a, namojveru, spieva ako anjel. Zjavne sa jej páčiš, ináč by ti isto nepovedala, že môžeš k nim hocikedy prísť na obed, keď si aj s Horatiom v Macau. Prečo by si sa s ňou nemohol oženiť, hm? Lenže nikdy nebola v Anglicku. Celý život strávila medzi pohanmi. Nemá nijaký majetok. Rodičia jej zomreli. Hm, ale čo na tom záleží? Ctihodného pána Sinclaira si vážili v celej Ázii, kým ešte žil, Mary je krásavica a má ledva dvadsať rokov. Mám výborné vyhliadky. Dostávam päťsto libier ročne a časom zdedím usadlosť i pozemky. Namojdušu, to by bola žena pre mňa. Mohli by sme sa zosobášiť v anglickom kostole v Macau a najať si dom dovtedy, kým tu budem slúžiť, a potom sa vrátiť domov. Keď sa naplní čas, oslovím Horatia: Horatio, priateľko, chcel by som ti niečo povedať...

„Prečo to toľko trvá, kapitán Glessing?“ vytrhol ho zo snenia Brockov drsný hlas.

„Vlajku sme mali vztýčiť o štvrtrej, a už hodinu meškáme.“

Glessing sa zvrtoľ. Nebol zvyknutý na taký útočný tón, ak to nebol viceadmirál. „Pán Brock, vľajku vztýčime, keď sa stane nasledovné. Buď sa dostaví na breh jeho excelencia, alebo dostanem delový signál z vľajkovej lode.“

„A kedy to bude?“

„Všimol som si, že tu ešte nie sú všetci.“

„Myslíte Struana.“

„Prirodzene. Nie je tajpanom Panského domu?“ Glessing to povedal náročky, lebo vedel, že podpichne Brocka. Potom doložil: „Radím vám, aby ste sa vyzbrojili trpezlivosťou. Priekupníkom predsa nikto nenariadil, že majú prísť na breh.“

Brock očervenel. „A vy sa radšej naučte odlišovať obchodníkov od priekupníkov.“ Premiastnil si žuvanec tabaku v ústach a vyplň ho na štrk Glessingovi pod nohy. Pár kvapiek dopadlo na vyleštené topánky so striebornými sponami. „Prepáčte,“ ospravedlnil sa Brock posmešne a vzdialil sa.

Glessingovi stuhla tvár. Keby sa neospravedlnil, vyzval by ho na súboj. Hnusná háveď, pomyslel si pohrdavo.

„Ak dovolíte, pán kapitán,“ ozval sa zbrojmajster a zasalutoval. „Signál z vľajkovej lode.“

Glessing prižmúril oči pred silnejúcim vetrom. Zástavky signalizovali: – Všetci kapitáni sa majú hlásiť na palube po štvrtom zvonení. – Glessing sa večer zúčastnil na dôvernej porade s admirálom a s Longstaffom. Admirál sa vyslovil, že pašovanie ópia je príčinou všetkých nepríjemností v Ázii.

„Prisahám, pane, že nevedia, čo je to slušnosť,“ vybuchol. „Myslia len na peniaze. Zakážte ópium, a nebudeme mať nijaké mrzutosti s tými prekliatymi pohanmi ani s priekupníkmi. Kráľovské loďstvo uvedie váš rozkaz do života, na to dám krk!“ A Longstaff súhlasil, správne. Predpokladám, že dnes bude ten rozkaz vydaný, pomyslel si Glessing a horko-ťažko premohol nadšenie. Výborne. Veď už bolo načas. Ktovie, či Longstaff oznámil Struanovi, že hodlá vydať ten rozkaz.

Vrátil sa očami späť k člnu, ktorý sa pomaly približoval. Struan ho fascinoval. Glessing ho obdivoval aj nenávidel – ten lodiar velil lodiam na všetkých svetových oceánoch, privádzal ľudí, firmy i lode na mizinu k väčšej sláve Panského domu. Ako sa odlišuje od Robba, uvažoval Glessing, Robba mám rád.

Nevedojak ho zamrazilo. Možno sú pravdivé tie povesti, že Struan sa potajomky klania diabľovi a diabol sa mu zato odmenil svetskou

mocou. Veď inak by človek v jeho veku nevyzeral taký mladý, ani by nebol taký mocný, nemal by biele zuby, bujnú hrivu ani mládenecké reflexy, zatiaľ čo jeho rovesníci boli zväčša chorľaví, zodratí a jednou nohou v hrobe! Je isté, že Struan naháňal Číňanom hrôzu. Prezývali ho zelenooký diabol a vypísali odmenu na jeho hlavu. Na všetkých Európanov vypísali odmeny. Ale za tajpana ponúkali stotisíc strieborných taelov. Za mŕtveho, lebo toho by nikto nelapil živého.

Glessing sa mrzuto usiloval cvičiť prstami v topánkach so sponou. Tlačili ho a necítil sa pohodlne v uniforme lemovanej zlatými šnúrami. Do čerta, čo to toľko trvá! Do čerta s ostrovom aj s prístavom, do čerta s mrhaním dobrých lodí a dobrých životov. Spomenul si, čo vravieval otec: „Mizerní civili. Myslia len na peniaze a na moc. Vôbec nevedia, čo je to česť! Ak ti bude veliť civil, chlapče, maj sa na pozore. A nezabúdaj, že i Nelson si musel priložiť ďalekohľad k slepému oku, keď mu velil chumaj.“ Ako len môže byť ten Longstaff taký hlúpy? Ten chlap pochádza z dobrej rodiny, dostalo sa mu dobrej výchovy, jeho otec slúžil ako diplomat na španielskom dvore. Alebo sa mýlim a na portugalskom?

A prečo Struan nahovoril Longstaffa, aby skončil vojnu? Pravda, získali sme prístav, do ktorého by sa zmestili všetky flotily sveta. Ale čo ešte?

Glessing si obzeral lode v prístave. Struanov dvadsaťdvadelový Čínsky oblak, Biela bosorka, dvadsaťdva diel, pýcha Brockovej flotily. A americká dvadsaťdielová briga Alabamská princezná, patriaca Cooperovi a Tillmanovi. Boli krásne, všetky do jednej. Oplatilo by sa s nimi bojovať, hútal. Viem, že by som toho Američana potopil. A čo Brocka? Ťažko, ale som lepší než Brock. A Struan?

Glessing uvažoval o námornej bitke so Struanom. Vtedy si uvedomil, že sa Struana bojí. A tento strach ho naplňal hnevom i hnusom z pretváranky, že Struan a Brock, Cooper a ostatní čínski kupčiči nie sú piráti.

Dopekla, zaprisahával sa v duchu, len čo vyjde ten rozkaz, ujmem sa velenia flotily, ktorá ich všetkých pošle na dno.

Aristotle Quance mrzuto sedel pred nedokončeným plátnom na stojane. Bol drobnej postavy a mal sivočierne vlasy. Neuveriteľne si potrpel na šaty a bol oblečený podľa poslednej módy. Mal tesné sivé nohavice, biele hodvábne ponožky a čierne topánky zdobené maľbou. Saténovú vestu perlovej farby a čierny súkenný frak. Vysoký golier, kravatu a ihlicu s perlou. Bol miešaného anglickoírskeho pôvodu a najstarší Európan v Oriente, pretože mal päťdesiatosem rokov.

Strhol si zlaté okuliare a začal si ich čistiť snehobiellou francúzskou čipkovanou vreckovkou. Ľutujem, že som sa dožil tohto dňa, uvažoval. Do čerta s Dirkom Struanom. Keby nie jeho, nebolo by ani Hongkongu.

Uvedomoval si, že je svedkom konca jednej éry. Hongkong zničí Macao, pomyslel si. Oberie ho o všetok obchod. Všetci anglickí a americkí tajpani sa sem presťahujú aj so svojimi štábmami. Budú tu žiť aj budovať. Potom prídu všetci portugalskí úradníci. A všetci Číňania, čo žijú zo západniarov a z obchodu so Západom. Hm, ja sa tu nikdy neusadím, zaprisahával sa. Kedy-tedy budem musieť prísť, aby som si zarobil nejaké peniaze, ale mojím domovom bude vždy Macao.

Macao bolo jeho domovom vyše tridsať rokov. Spomedzi všetkých Európanov on jediný pokladal Orient za svoj domov. Ostatní prišli na pár rokov a zase odišli. Zostali tu len tí, čo zomreli. A ak si to mohli dovoliť, aj oni začlenili do testamentu článok, aby ich telesné pozostatky previezli domov.

Chvalabohu, ja sa dám pochovať v Macau, dumal. Žilo sa mi tam výborne, všetkým sa nám tam žilo výborne. Ale tomu je už koniec. Bodaj by čert zobral čínskeho cisára! Chumaj, obrátil navivoč dielo, na ktoré vynaložili pred storočím toľko dômyselnosti.

Všetko išlo ako po masle, trpko ľutoval Quance, ale to je už minulosť. Zabrali sme Hongkong. A teraz, keď sa mocné Anglicko angažovalo na Východe, keď obchodníci okúsili, ako chutí moc, neuspokoja sa len s Hongkongom. „Nuž,“ nevdojak prehovoril nahlas, „cisár zožne to, čo si zasial.“

„Prečo máte takú pochmúrnú náladu, pán Quance?“

Quance si nasadil okuliare. Pri vode stál Morley Skinner.

„Nemám pochmúrnú náladu, chlapče. Som smutný. Umelci majú právo – ba vlastne povinnosť – byť smutní.“ Odložil nedokončené plátno a položil na stojan čistý papier.

„Celkom s vami súhlasím, celkom súhlasím.“ Skinner sa vyteperil hore. Jeho svetlohnedé oči pripomínali farbou zvetrané pivo. „Len som sa vás chcel opýtať, čo si myslíte o tomto významnom dni. Chystám zvláštne vydanie. A bez niekoľkých slov od nášho najstaršieho spoluobčana by nebolo úplné.“

„Správne, pán Skinner. Môžete napísať: Pán Aristotle Quance, náš popredný umelec, bonviván a milý spoločník, odmietol odpoveď, lebo práve pracoval na novom veľdiele.“ Strčil si pod nos štipku tabaku a mohutne kýchol. Potom si vreckovkou oprášil zvyšky tabaku z fraku aj kvapôčky z papiera. „Rušivo zasahujete do večnosti.“

„Viem presne, ako sa cítite,“ poznamenal Skinner a milo prikývol. „Presne. Aj ja sa tak cítim, keď mám napísať niečo dôležité!“ A odkradol sa preč.

Quance nedôveroval Skinnerovi. Nikto mu nedôveroval. Aspoň nie ľudia s minulosťou, a tu každý niečo skrýval. Skinner rád kriesil minulosť.

Minulosť! Quance si spomenul na svoju ženu a zamrazilo ho. Milosrdný Bože! Aký som bol hlúpy, keď som si myslel, že z tej írskej obludy bude dobrá žena! Chvalabohu, že sa vrátila do tých odporných írskych močiarov a už mi nikdy nezatieni slnko. Ženy sú vždy na vine, keď chlapi trpia. Hm, doložil opatrne, nie všetky ženy. Nie moja zlatá Maria Tangová. Veru, takú rozkošnú ženu som ešte nevidel. Máš šťastie, ty chytrák Quance, že si sa zoznámil s takou dokonalou portugalsko-čínskou miešankou. Doparoma, mal som skvelý život.

A uvedomil si, že hoci sa stal svedkom končiacej sa éry, patrí aj do novej éry. Teraz sa môže stať očitým svedkom nových dejín a podať o nich správu. Môže kresliť nové tváre. Maľovať nové lode. Zvečniť nové mesto. Flirtovať s novými dievčatami a štípať nové zadky.

„Smutný? Kdeže!“ zaburácal. „Do roboty, Aristotle, ty starý srafo!“

Tí, čo z lavice začuli Quancea, sa uškrnuli. Tešil sa ohromnej popularite a všetci vyhľadávali jeho spoločnosť. A vedelo sa, že zavše sa rozpráva sám so sebou.

„Tento deň by nebol dokonalý bez nášho milého Aristotla,“ usmial sa Horatio Sinclair.

„Veru,“ Wolfgang Mauss sa poškriabal po brade, lebo ho svrbeli vši. „Je taký škaredý, že je skoro pekný.“

„Pán Quance je veľký umelec,“ ozval sa Gordon Čen. „Preto je rozkošný.“

Mauss sa zahniezdil a uprel pohľad na miešanca. „Hovorí sa pekný, chlapče. Celé roky som ťa učil, a ty ešte nepoznáš rozdiel medzi tým, čo je pekné a čo je rozkošné, hm? A nie je to veľký umelec. Má výborný štýl a je to môj priateľ, ale chýba mu čaro veľkého majstra.“

„Pán Mauss, keď som povedal, že je rozkošný, myslel som na jeho umenie.“

Horatio si všimol letný záblesk hnevu, ktorý zalomcoval Gordonom Čenom. Úboziak Gordon, pomyslel si súcitne. Nepatrí ani do jedného, ani do druhého sveta. Zúfalo sa usiluje byť Angličanom, a pritom nosí čínske šaty aj vrkoč. Hoci všetci vedeli, že je to tajpanov nemanželský syn od čínskej pobehlice, nikto o tom nahlas nehovo-

ril – ani jeho otec. „Podľa mňa maľuje fantasticky,“ ticho poznamenal Horatio. „Aj sám je fantastický. Čudné, všetci ho zbožňujú, ale môj otec ním opovrhoval.“

„Ach, váš otec,“ ohlásil sa Mauss. „To bol svätec medzi ľuďmi. Riadil sa kresťanskými zásadami, nie ako my úbohí hriešnici. Nech odpočíva v pokoji.“

Nie, pomyslel si Horatio. Nech sa naveky praží na pekelnom ohni.

Reverend Sinclair patrilo k prvej skupine anglických misionárov, čo sa usadili v Macau pred vyše tridsiatimi rokmi. Pomáhal pri preklade Biblie do čínštiny a učil na anglickej škole, ktorú založili misie. Po celý život si ho všetci okrem tajpana ctili, a keď pred siedmimi rokmi zomrel, pochovali ho ako svätca.

Horatio bol ochotný odpustiť otcovi, že mu predčasne dohnal matku do hrobu, že vznešené zásady ho donútili úzkoprso a tyransky sa stavať k životu, že sa fanaticky klaňal strašnému bohu, že bol posadnutý slepou misionárskou horlivosťou, ba aj to, že otlkal svojho syna. No ani po toľkých rokoch mu nevedel odpustiť, že tak bájaval Mary a bezudne preklíňal tajpana.

Tajpan našiel malú Mary, keď ako šesťročná vydesená ušla z domu. Učičkal ju, zaviedol ju domov k otcovi a pohrozil mu, aby sa jej neopovážil dotknúť, lebo ho zhodí z kazateľnice a bičom ho preženie po uliciach Macaa. Od tých čias Horatio zbožňoval tajpana. S bitkami bol koniec, ale jestvovali aj iné tresty. Chuderka Mary.

Keď si spomenul na Mary, srdce sa mu rozbúšilo a zablúdil pohľadom na vlajkovú loď, kde dočasne bývali. Vedel, že Mary pozoruje, čo sa robí na pobreží, a takisto ako on ráta dni, keď sa vrátia do bezpečia v Macau. Iba štyridsať míľ na juh odtiaľ, a predsa tak ďaleko. Celých dvadsaťšesť rokov svojho života prežil v Macau, s výnimkou obdobia, keď chodil do školy doma v Anglicku. Nenávidel školu, doma i v Macau. Nenávidel otca, že ho vyučoval. Zúfalo sa mu usilovať vyhovieť, ale nikdy sa mu to nepodarilo. Nebol ako Gordon Čen, prvý miešanec, ktorého prijali v Macau do školy. Gordon Čen sa skvele učil a reverend Sinclair bol s ním vždy spokojný. No Horatio mu nezávidel. Mučiteľom Gordona Čena bol Mauss. Za každú bitku, ktorú utril od otca, dostal Gordon Čen od Maussa tri razy. Mauss bol aj misionár. Vyučoval angličtinu, latinčinu a dejepis.

Horatio si uvoľnil plec. Všimol si, že Mauss i Gordon Čen opäť sústredene sledujú čln a v duchu si kládol otázku, prečo bol Mauss taký prísny na mladého Gordona, prečo od neho toľko vyžadoval. Akiste preto, že Wolfgang nenávidel tajpana. Lebo tajpan mu videl do

žalúdka, ponúkol mu peniaze i miesto tlmočníka pri pašovaní ópia na pevninu. Zato, že Wolfgang smel rozdávať čínske biblie i traktáty a kázať pohanom zakaždým, keď loď zakotvila, ale až keď predali ópium. Predpokladal, že Wolfgang pohrdal sám sebou ako pokrytcom a spoluvinníkom z účasti na takom hriechu. Veď musel predstierať, že účel svätých prostriedky, hoci vedel, že to tak nie je.

Si záhadný človek, Wolfgang, pomyslel si. Spomenul si na vľajšiu cestu k ostrovu Čou-šan, keď ho obsadili. S tajpanovým súhlasom Longstaff vymenoval Maussa za dočasného sudcu, aby zaviedol na ostrove stanné právo a britské zákony.

Napriek dovtedajším zvyklostiam vydali na Čou-šane prísne nariadenia, ktoré nedovoľovali drancovať a rabovať. Mauss postavil každého previnilca – Číňana, Indu či Angličana – pred spravodlivý verejný súd a vzápätí každého odsúdil na smrť obesením tými istými slovami: Gott im Himmel, odpusť tomuto úbohému hriešnikovi. Obesiť. Rabovanie onedlho prestalo.

Pretože Mauss si na súde medzi popravami rád zaspomínal, Horatio sa dozvedel, že bol tri razy ženatý, zakaždým s Angličankou. Prvé dve zomreli na úplavicu a terajšia chorľavela. Hoci Mauss bol oddaný manžel, diabol ho ešte vždy úspešne lákal v Macau do verejného domu i do krčiem. Po čínsky sa Mauss naučil od pohanov v Singapore, kde ho vyslali ako misionára. Prežil v Ázii dvadsať zo svojich štyridsiatic rokov a za celý ten čas nebol ani raz doma. Nosieval pri sebe pištoľ, lebo: „Horatio, človek nikdy nevie, kedy si voľfaktorý pohan zmyslí, že ťa zabije, ani kedy sa nejaký pirát pokúsi okradnúť ťa.“ Všetkých ľudí pokladal za hriešnikov – a seba v prvom rade. A jeho životným cieľom bolo obrátiť pohanov a urobiť z Číny kresťanskú krajinu.

„Čo ťa trápi?“ prerušil zamysleného Horatia.

Všimol si, že Mauss ho pozoruje. „Ach, nič,“ chytró odpovedal. „Len som sa tak zamyslel.“

Mauss si zadumene poškríbal bradu.

„Aj ja. Tento deň stojí za zamyslenie, hm? V Ázii už nič nebude tak ako doteraz.“

„Nie. Obávam sa, že nie. Odsťahuješ sa z Macaa? Postavíš si dom?“

„Áno. Je to dobrý pocit vlastníť zem, mať vlastnú pôdu pod nohami, preč z toho hniezda pápežencov. Mojej žene sa tu bude páčiť. Ale mne? Veru neviem. Moje miesto je tam,“ doložil Mauss rozčítene a ukázal obrovskou päšťou na pevninu.

Horatio si všimol, ako Maussovi zvlhli oči, keď pozrel do diaľky. Prečo ho Čína tak fascinuje? opýtal sa v duchu.

Zunovane preletel pohľadom po pobreží, lebo vedel, že nedostane odpoveď. Škoda, že nie som bohatý. Nie taký bohatý ako tajpan alebo Brock. Ale aspoň taký bohatý, aby som si mohol postaviť pekný dom, pozývať všetkých obchodníkov a vziať Mary na prepychový výlet domov do Európy.

Bol spokojný s postavením tlmočníka a osobného tajomníka jeho excelencie, ale potreboval viac peňazí. V tomto svete človek potreboval peniaze. Mary by mala mať plesové šaty a diamanty. Veru. Jednako sa tešil, že si nemusí zarábať na živobytie tak ako obchodníci. Obchodníci museli byť bezohľadní, veľmi bezohľadní, a bolo to neisté remeslo. Mnohí z tých, čo sa dnes pokladajú za boháčov, budú o mesiac na mizine. Človek stratí loď, a je odpísaný. Aj Panský dom završene utrpel stratu. Šarlátový oblak meškal už mesiac. Kto vie, či posádka neopravuje dodrúzganý trup a nevymieňa lanovie na voľaktorom nezmapovanom ostrove medzi Hongkongom a Van Diemenovou zemou, dvetisíc míľ preč od kurzu. Ešte pravdepodobnejšie odpočívajú na dne mora s ópium za pol milióna guineí v podpalubí.

A čo všetko musel človek ako obchodník robiť s ľuďmi, aj s priateľmi, ak sa chcel aspoň udržať, ak už nie prosperovať. Hnus.

Videl, že Gordon Čen upiera pohľad na čln a bol zvedavý, o čom rozmýšľala. Iste je strašný pocit byť miešancom. Obávam sa, že aj on nenávidí tajpana, ak pozná pravdu, hoci sa pretvaruje. Ja by som...

Gordon Čen rozmýšľal o ópium a blahorečil mu. Bez ópium by nebolo Hongkongu - a Hongkong, hútal povznesene, predstavuje najúžasnejšiu príležitosť zarobiť si peniaze, aká sa mi kedy naskytne, a najneuveriteľnejšie šťastie pre Čínu.

Keby nebolo ópium, vrazil si v duchu, nebolo by čínskeho obchodu. Keby nebolo čínskeho obchodu, tajpan by nemal peniaze a nevykúpil by moju matku z bordelu a ja by som sa nikdy nenarodil. Za ópium otec kúpil matke dom v Macau, ktorý jej daroval pred rokmi. Za ópium si kupujeme jedlo i šatstvo. Za ópium som chodil do školy, za ópium ma vyučovali anglickí aj čínski vychovávateľia, takže dnes som najlepšie vzdelaný mladý človek v Oriente.

Prešiel pohľadom na Horatia Sinclaira, ktorý sa mračil a obzeral sa po pobreží. Zaplavila ho závišť, že Horatia poslali do škôl domov. On nebol nikdy doma.

No zahnal závišť. Domov sa vyberie neskôršie, predsavzal si spokojne. O pár rokov.

Opäť upriamil pozornosť na čln. Zbožňoval tajpana. Nikdy neoslovoval Struana otec, a ani ten mu nikdy nepovedal syn môj. Gordon sa s ním v skutočnosti rozprával len dvadsať či tridsať ráz v živote. Usiloval sa však, aby otec mohol byť naňho pyšný a v duchu o ňom vždy rozmýšľal ako o otcovi. Blahorečil mu aj za to, že predal jeho matku Čen Šengovi ako tretiu ženu. Mal som úžasné šťastie, pomyslel si.

Čen Šeng bol kompradorom Panského domu a ku Gordonovi Čenovi sa správal skoro ako otec. Komprador bol čínsky agent, ktorý nakupoval a predával v mene cudzieho podniku. Kompradorovi prešiel cez ruky všetok tovar, veľký či malý. Podľa zaužívaného zvyku si za každý tovar účtoval istú prirážku. Z toho plynul jeho osobný zisk. No jeho príjmy záviseli od bilancie firmy a komprador musel kryť kruté dlžoby. Preto si musel počínať veľmi opatrne a obratne, ak chcel zbohatnúť.

Ach, pomyslel si Gordon Čen, keby som bol taký bohatý ako Čen Šeng! Alebo radšej ako Ťin-kua, Čen Šengov strýko. Usmial sa pod nos a zabával sa na tom, že Briti majú také ťažkosti s čínskymi menami. Ťin-kua sa v skutočnosti volal Čen-ce Ťin-an, ale ani tajpan nevedel vysloviť jeho meno, hoci poznal Čen-ce Ťin-ana bezmála tridsať rokov. A tak mu tajpan dal už dávno prezývku Ťin. Kua bola spotvorená výslovnosť čínskeho slova, ktoré znamená pán.

Gordon Čen vedel, že Číňanom neprekážajú prezývky. Zabávali sa na nich a videli v nich ďalší dôkaz barbarskej nekultúrnosti. Pred rokmi, spomenul si, pozoroval potajomky Čen-ce Ťin-ana a Čen Šenga cez dieru v ohrade, keď fajčili v záhrade ópium. Počul, ako sa obidvaja smiali z jeho excelencie – vraj mandaríni v Kantone prezývajú Longstaffa Hnusný chvost. Túto prezývku odvodili od jeho mena a znaky, ktorými ju zapisovali v kantončine, používali vyše roka na úradných listoch adresovaných Longstaffovi – dokiaľ to Mauss nevyžaloval Longstaffovi a nepokazil im znamenitý žartík.

Potajomky pozrel na Maussa. Vážil si ho ako prísneho učiteľa a bol mu vďačný, že z neho vychoval najlepšieho žiaka v škole. No opovrhoval ním pre jeho nečistotnosť, zápach a krutosť.

Gordonovi Čenovi sa páčilo v misijskej škole, učil sa rád a tešilo ho, že patrí medzi ostatné deti. Ale jedného dňa zistil, že sa od nich líši. Mauss mu pred nimi vysvetlil, čo znamenajú slová bastard, nemanželský a miešanec. Zhrozený Gordon Čen ušiel domov. Prvý raz si uvedomil postavenie svojej matky a pohrdal ňou za to, že bola Číňanka.

Vtedy mu cez slzy vysvetlila, že je dobré, ak je aspoň spolovice Číňan, lebo Číňania sú najčistejšia rasa na svete. A prezradila mu, že jeho otcom je tajpan.

„Prečo teda bývame tu? Prečo mi je otcom Čen Šeng?“

„Barbari majú len jednu ženu a neženia sa s Číňankami, chlapče,“ vysvetľovala mu Kaj Sung.

„Prečo?“

„Je to ich zvyk. Hlúpy zvyk. Ale oni sú už takí.“

„Nenávidím tajpana! Nenávidím ho! Nenávidím ho!“

Matka ho zúrivo udrela po tvári. Dovtedy ho nikdy nebila.

„Kľakni si a popros o odpustenie!“ kričala zlostne. „Tajpan je tvoj otec. Dal ti život. Je to môj boh. Vykúpil ma a potom mi pomohol, keď ma predal Čen Šengovi za ženu. Prečo si Čen Šeng zobral ženu s nečistým dvojročným synom, keď si mohol kúpiť tisíc panien, ak nie preto, že si to želel tajpan? Prečo mi tajpan dal majetok, ak nie preto, že nás má rád? Prečo dostávam dôchodok ja, a nie Čen Šeng, a ten so mnou zaobchádza tak slušne napriek starobe, ak nie preto, aby si udržal večnú tajpanovu priazeň? Prečo sa Čen Šeng správa k tebe ako k synovi, ty nevďačný chumaj, ak nie kvôli tajpanovi? Choď do chrámu, hoď sa na kolená a modli sa za odpustenie. Tajpan ti dal život. Musíš ho mať rád, ctiť si ho a blahorečiť mu ako ja. A ak to ešte raz povieš, navždy na teba zanevriem!“

Gordon Čen sa v duchu usmial. Moja matka mala pravdu, ale ja som sa veľmi mylil a bol som hlúpy. Pravda, nie taký hlúpy ako mandaríni a ten prekliaty cisár, čo sa usilovali prekaziť obchod s ópiom. Každý trušlo predsa vie, že bez ópia by nemali striebro na čaj a na hodváb.

Raz sa opýtal matky, ako sa vyrába ópium, ale ona to nevedela, ani ostatní v dome. Na druhý deň sa opýtal Maussa, a ten mu vysvetlil, že ópium je šťava, že sú to slzy dozrievajúcej makovice. Pestovateľ ópia opatrne nareže makovicu a zo zárezu vytečie kvapka bielej tekutiny. Za pár hodín kvapka stvrdne a zmení farbu z bielej na tmavohnedú. Potom pestovateľ zoškrabne kvapku, uschová ju a urobí nový jemný rez. Potom zoškrabne novú slzu a opäť nareže makovicu. Zbiera slzy a zamiesi z nich guľu - zvyčajná váha je desať funtov. Najlepšie ópium pochádza z Bengálska v Britskej Indii, vieš? Alebo z Malwy. Kde je Malwa, chlapče?

„V Portugalskej Indii, pane!“

„Bola portugalská, ale teraz patrí Východoindickej spoločnosti. Obsadili ju, aby získali svetový monopol na ópium, a takto priviedli

na mizinu portugalských obchodníkov s ópium tuto v Macau. Často sa mylíš, chlapče, dones korbáč, počuješ?“

Gordon Čen si spomenul, ako v ten deň nenávidel ópium. Ale teraz mu blahorečil. A ďakoval osudu za otca i za Hongkong. Hongkong urobí z neho boháča. Veľkého boháča.

„Tu sa budú zarábať ťažké peniaze,“ povedal Horatiovi.

„Niekoľkým obchodníkom sa bude dariť,“ roztržito poznamenal Horatio a nespúšťal oči z blížiaceho sa člna. „Len hrstke. Obchodovanie je čertovsky vrtkavé remeslo.“

„Gordon, už zase myslíš na peniaze?“ Maussov hlas znel drsne. „Radšej myslí na svoju nesmrteľnú dušu a na spásu, chlapče. Na peniazoch nezáleží.“

„Pravdaže, pane.“ Gordon Čen nedal na sebe poznať, že sa zabáva na Maussovej hlúposti.

„Tajpan vyzerá ako mocný panovník, ktorý sa ujíma vlády nad svojím kráľovstvom,“ ozval sa Horatio polohlasne.

Maus uprel pohľad na Struana.

„Veď naň má právo, nie?“

Čln bol v pobrežnom príboji.

„Veslá!“ zavelil bocman. Posádka zložila veslá do člna, chlapi sa prešuchli ponad boky člna a rezko ťahali čln cez príboj.

Struan zaváhal. Potom zoskočil z provy. Vo chvíli, keď sa jeho námornícke čižmy dotkli zeme, vedel, že na tomto ostrove zomrie.

„Kristepane!“

Robb stál vedľa neho a všimol si, že náhle zbledol.

„Čo je ti, Dirk?“

„Nič.“ Struan sa nasilu usmial. „Nič, chlapče.“ Zotrel si z čela kvapky morskej vody a vykročil po brehu k vlajkovému stožiaru. Pri Kristovej krvi, preblyso mu hlavou, roky som sa namáhal a špekuloval, aby som ťa dostal, ty, ostrov, a teraz by si nado mnou zvíťazil? Prisámbohu, to teda nie.

Robb ho sledoval a všimol si, že pokrivkáva. Iste ho bolí noha, pomyslel si. Lámal si hlavu nad tým, čo je to asi za bolesť. Stalo sa to na jedinej pašeráckej ceste, ktorú Robb podnikol. Struan zachránil Robbovi život, keď si nevedel rady a ochromil ho strach, a vtedy sa naňho vrhli piráti. Gulka z muškety mu odtrhla vonkajšiu časť členkovej kosti a dva prsty. Keď odrazili útok, lodný lekár mu vypálil rany a obľal mu ich roztopenou smolou. Robb ešte aj teraz cítil pach spáleného mäsa. Keby nie mňa, napadlo mu, nikdy by sa mu to nestalo.

Kráčal po brehu za Struanom, celý znechutený zo seba samého.

„bré ráno, páni,“ pozdravil Struan, keď sa pripojil k niekoľkým obchodníkom neďaleko vlajkového stožiara. „Namojveru, krásne ráno.“

„Je chladno, Dirk,“ podotkol Brock. „A je od teba ohromne pekné, že si taký presný.“

„Prišiel som zavčasu. Jeho excelencia nie je ešte na pobreží a nevyválili ani signálny výstrel.“

„Veru, poldruhhodinové meškanie a dal by som krk, že si to spískal s tým slabomyseľným lokajom.“

„Pán Brock, budem vám vďačný, ak sa nebudete takto vyjadrovať o jeho excelencii,“ zavrčal kapitán Glessing.

„A ja vám budem vďačný, ak si necháte svoje názory pre seba. Neslúžim v námorníctve a nemusím poslúchať vaše rozkazy.“ Brock si rázne odpľul. „Radšej myslite na vojnu, v ktorej nebojujete.“

Glessing stisol rukoväť kordu. „Nikdy by som si nepomyslel, že sa dožijem dňa, keď vyzvú kráľovské loďstvo, aby chránilo pašerákov a pirátov, ako ste vy.“ Prešiel pohľadom na Struana. „Všetci.“

Všetko zrazu zmĺklo a Struan sa zasmial.

„Jeho excelencia s vami nesúhlasí.“

„Preboha, máme predsa zákony. V jednom stojí: ‚Každá nezákonne vyzbrojená loď môže byť zajatá námornými silami hociktorej krajiny.‘ Je vaša flotila vyzbrojená so súhlasom úradov?“

„Kapitán Glessing, v týchto moriach sa hmýria piráti. Veď to viete,“ pokojne odpovedal Struan. „Máme zbrane, aby sme sa mohli brániť. To je všetko.“

„Ópium je zákonom zakázané. Koľko tisíc debničiek ste prepašovali za pobrežie Číny proti čínskym a ľudským zákonom? Tritisíc? Dvadsaťtisíc?“

„O tom, čo tu robíme, vedia všetky súdy v Anglicku.“

„Váš ‚obchod‘ špiní našu vlajku.“

„Mali by ste za ten náš obchod blahorečiť Bohu, lebo bez neho by Anglicko nemalo čaj ani hodváb, ale topilo by sa vo všeobecnej biede, ktorá by ho znivočila.“

„Svätá pravda, Dirk,“ prisvedčil Brock. Potom sa opäť obrátil ku Glessingovi. „Pochopte už konečne, že bez obchodníkov by nebolo britského impéria ani daní na vojnové lode a pušný prach.“ Premeral si Glessingovu novučickú uniformu, biele nohavice, biele pančuchy, topánky so sponami a trojrohý klobúk. „Ani peniažkov pre kapitánov.“

Námorníci sa zamrvili a niektorí sa uškrnuli, ale veľmi opatrne.

„Vy radšej ďakujte Bohu, že máte kráľovské loďstvo. Prisámbohu, bez neho by ste nemali kde obchodovať.“

Zadunel signálny výstrel z vlajkovej lode. Glessing rezko odpocho-
doval k vlajkovému sťažňu.

„K pocte zbraň!“

Vytiahol vyhlásenie a zhromaždenie stíchlo. Potom, keď trochu pre-
mohol vlastný hnev, začal čítať. „Rozkaz jeho excelencie ctihodného
Williamu Longstaffa, z vôle jej britského veličenstva kráľovnej Viktórie
dozorného kapitána obchodu v Číne. V zhode s touto listinou známou
ako dohoda z Čuan-pi, ktorú podpísala 20. januára tohto roku nášho
Pána jeho excelencia z poverenia vlády jej veličenstva a Ti Sena, spl-
nomocnenec jeho veličenstva Tao-kuanga, čínskeho cisára, ja, kapitán
Glessing z kráľovského loďstva týmto činom preberám ostrov Hong-
kong do držby jej britského veličenstva i jej dedičov na večné veky bez
akýchkoľvek prekážok dnes 26. januára roku nášho Pána 1841. Tento
ostrov je odteraz anglickou pôdou. Boh ochraňuj kráľovnú!“

Britská zástava sa rozvinula na vrchole stožiara a námornícka čes-
ná stráž vypálila salvu. Vzápätí zahrmeli kanóny celej flotily a vietor
dovial na ostrov zápach pušného prachu. Tí, čo stáli na pobreží, tri
razy zvolali hurá na počesť kráľovnej.

A hotovo, pomyslel si Struan. Už sme sa do toho dali. Teraz mô-
žeme začať. Vzdialil sa od skupinky, zamieril k vode a zahľadel sa do
veľkého prístavu a na súš za ním, na čínsku pevninu, vzdialenú tisíc
yardov.

Polostrov, čo vybiehal z pevniny, bol nízky a krčilo sa na ňom de-
v'ť kopčiekov. Zasahoval do prístavu, ktorý ho obklopoval. Volal sa
Kau-lung. Obchodníci vyslovovali ten názov Koulun a znamenal toľ-
ko ako Dev'ť drakov. A na sever od neho sa rozprestierala nekonečná
a neznáma Čína.

Struan prečítal všetky tri knihy od jediných troch Európanov, čo
boli v Číne a vrátili sa. Od Marka Pola bezmála pred šiestimi storo-
čiami a od dvoch katolíckych kňazov, ktorých pustili do Pekingu pred
dvesto rokmi. Z kníh sa nedozvedel skoro nič.

Európania nesmeli vkročiť do Číny dvesto rokov. Struan raz po-
rušil zákon a prenikol míľu od pobrežia do vnútrozemia neďaleko
Šan-tchou, keď predával ópium, ale Číňania sa správali nepriateľsky.
Bol sám, sprevádzal ho len prvý dôstojník. Nezahnala ho späť ich ne-
vraživosť, ale tie nespočetné davy ľudí a bezhraničnosť krajiny.

Dobrý Bože, pomyslel si. Nevieme nič o najstaršej a najľudnatejšej
krajine sveta. Čo je vnútri?

„Príde Longstaff na breh?“ opýtal sa Robb, keď pristúpil k nemu.

„Nie, chlapče. Jeho excelencia má dôležitejšie povinnosti.“

„Aké?“

„Číta a píše depeše. A vedie tajné rokovanie s admirálom.“

„Aké rokovanie?“

„Chystá sa zákaz obchodu s ópium.“

Robb sa zasmial.

„Nežartujem. Preto chce, aby sme sa stretli – aj s admirálom. Žiadal ma o radu, kedy by mal vydať to nariadenie. Admirál sa vyslovil, že loďstvo ho hravo uvedie do života.“

„Panebože! Ten Longstaff sa zbláznil!“

„Nie. Iba je naivný.“ Struan si zapálil cigaru. „Poradil som mu, aby vydal to nariadenie v čase štvrtého zvonenia.“

„To je bláznovstvo!“ vybuchol Robb.

„Je to veľmi múdre. Loďstvo uvedie nariadenie do platnosti až o týždeň, takže obchodníci budú mať dosť času, aby sa mohli zbaviť svojich zásob.“

„Ale čo budeme robiť potom? Bez ópia sme hotoví! Aj čínsky obchod je hotový. Hotový.“

„Robb, koľko máme peňazí?“

Robb sa poobzeral, aby sa presvedčil, či nie je niekto nablízku, a stíšil hlas. „Máme striebro v Škótsku. Jeden milión stotisíc libier šterlingov v našej banke v Anglicku. Tu máme okolo stotisíc v striebre. Tri milióny nám dlhujú za zabavené ópium. Na palube Šarlátového oblaku máme ópium za dvestotisíc guineí, ak rátame s terajšou cenou. Ešte...“

„Chlapče, odpíš Šarlátový oblak. Tá loď je stratená.“

„Ešte vždy je tu šanca, Dirk. Počkajme mesiac. Vo vyradených loďoch máme ópium za takých stotisíc guineí. Deväťstotisíc dlhujeme vo vistazmenkách.“

„Aké výdavky budeme mať počas najbližších šiestich mesiacov?“

„Lode, mzdy a úplatky nás vyjdú na stotisíc guineí.“

Struan sa zamyslel. „Zajtra vypukne medzi obchodníkmi panika. Ani jeden – možno okrem Brocka – nepredá svoje ópium do týždňa. Dnes popoludní by si mal naložiť všetky naše zásoby, aby sme boli pripravení dopraviť ho na pobrežie. Myslím...“

„Longstaff musí odvolať to nariadenie,“ prerušil ho Robb a hlas mu znel čoraz úzkostlivejšie. „Musí. Privedie na mizinu štátnu pokladnicu.“

„Vypočuješ si ma? Keď zajtra vypukne panika, vezmi všetky taely, čo máme, požičaj, koľko môžeš, a nakúp ópia. Dostaneš ho za desati-

nu ceny.“ Struan otriasol popol z cigary. „Deň predtým, než nariadenie vstúpi do platnosti, ho Longstaff zruší.“

„Nerozumiem.“

„Robb, musí si zachovať tvár. Po admirálovom odchode som vysvetlil Longstaffovi, že zákaz ópia by zničil všetok náš obchod. Panebože, koľko rás ti to musím vysvetľovať? Potom som ho upozornil, že nemôže to nariadenie zrušiť okamžite, lebo by sa zosmiešnil a zosmiešnil by aj admirála. Ten to myslí dobre, ale nevyzná sa v obchode. Sľúbil som mu, že zatiaľ zasväťím admirála do podstaty obchodu. Nariadenie sa bude pozdávať Číňanom, ale znevýhodní ich to. O tri dni máme schôdzku s Ti Senom. Longstaff so všetkým súhlasil a požiadal ma, aby som si to nechal pre seba.“

Robbovi zažiarila tvár. „Ach, tajpan, ty si hlava! Ale kde máš záruku, že Longstaff odvolá to nariadenie?“

Struan mal vo vrecku podpísané vyhlásenie antيداتované o šesť dní, podľa ktorého sa ruší zákaz obchodovania s opiom. Longstaff mu tú listinu vnútil. „Na, Dirk, nechaj si ju, nech na ňu zabudnem. Do čerta! Tieto papiere, to je čosi strašné. Ale radšej o tom ešte nehovor.“

„Robbie, ty by si neodvolal také hlúpe nariadenie?“

„Odvolal, pravdaže,“ Robb by bol brata najradšej vyobjímal. „Ak to potrvá šesť dní a ak sa nikto nedozvie nič určité, zbohatneme na tom.“

„Hej.“ Struan zablúdil pohľadom k prístavu. Objavil ho pred vyše dvadsiatimi rokmi. Na šírom mori ho zachytil okraj tajfúnu, a hoci rátal s víchricou, nemohol sa jej vyhnúť, a tá ho neľútostne hnala k pevnine. Hoci sa plavili pod holými sťažňami, loď letela ako blesk, vlny ju zalievali a obloha i obzor splývali v záplavách vody, ktorú veľký vietor strhával z oceánu a ktorá sa valila pred nimi z oblakov. Potom neďaleko pobrežia v strašnom vlnobití povolili búrkové kotvy a Struan pochopil, že s loďou je koniec. Vlny sa zmocnili lode a tisli ju k pobrežiu. Akýmsi zázrakom víchor zmenil smer o zlomok stupňa a zahnal loď popri skalách do prístavu za východným ústím úzkeho prielivu, ktorý oddeľoval východný výbežok Hongkongu od pevniny. Struan bol v bezpečných vodách.

Tajfún zničil väčšinu obchodnej flotily v Macau a potopil desaťtisíce džuniek popri celom pobreží. No Struan a džunky, čo sa uchýlili na Hongkong, prečkali búрку bez úhony. Keď sa víchrica utíšila, Struan oboplával ostrov a zmapoval ho. Potom si to vryl do pamäti a v tichosti začal kuť plány.

A teraz, keď patíš nám, už môžem odísť, pomyslel si a zaplavila ho horúca vlna vzrušenia. Teraz príde na rad parlament.

Struan vedel už roky, že Panskému domu i novej kolónii môže poskytnúť ochranu len Londýn. Všetku moc mal v rukách parlament. Keby sa stal členom parlamentu, s pomocou obrovského bohatstva Panského domu by ovládol ázijskú politiku tak, ako ovládol Longstaefa. Veru.

Za pár tisíc libier sa dostaneš do parlamentu, povedal si. Nebudeš potrebovať sprostredkovateľov. Poradíš si aj sám. Hej, konečne, chlapče. Ešte pár rokov a staneš sa rytierom. Potom členom vlády. A potom, panebože, potom môžeš riadiť impérium i Áziu, a Panský dom, ktorý sa udrží tisíc rokov.

Robb ho pozoroval. Vedel, že Dirk naňho zabudol, ale neprekážalo mu to. Rád sa prizeral, keď sa jeho brat zahĺbil do myšlienok. Keď sa tajpanovi vytratila z tváre tvrdosť a zo zelených očí mrazivý chlad, a keď mu myseľ opantali sny, do ktorých ho nikdy nezasväťí, Robb cítil, že je mu veľmi blízky a že je v úplnom bezpečí.

Struan prerušil mlčanie. „O šesť mesiacov sa staneš tajpanom.“

Robb stuhol od strachu. „Nie, ešte to nedokážem.“

„Dokážeš to. Len cez parlament môžem ochrániť náš podnik aj Hongkong.“

„Áno,“ prisvedčil Robb. A potom dodal, ale usiloval sa, aby sa mu pritom nezachvel hlas.

„Ale to sa malo stať až neskoršie – o dva-tri roky. Čaká nás tu toľko roboty.“

„Ty si poradíš.“

„Nie.“

„Poradíš si. Sarah o tom nepochybuje, Robb.“

Robb pozrel na Pokojný oblak, ich skladovacu loď, kde prechodne bývala jeho žena a deti. Vedel, že Sarah je na jeho vkus priveľmi citlivá. „Ešte sa mi do toho nechce. Ešte je na to čas.“

Struan sa zamyslel. Neľutoval, že prežil toľké roky v Oriente, preč z vlasti, preč od ženy Ronaldy, od Culuma, Iana, Lechieho a Winifred, svojich detí. Tešil by sa, keby tu boli spolu s ním, ale Ronalda nenávidela Orient. Vzali sa v Škótsku, keď mal dvadsať rokov a Ronalda šestnásť, a hneď odcestovali do Macaa. Ale jej sa táto cesta nepáčila, ani Macao. Prvý syn im zomrel pri pôrode a nasledujúceho roku, keď sa im narodil druhý syn Culum, aj ten začal chorľavieť. Preto Struan poslal rodinu domov. Každé tri-štyri roky sa vracal domov na dovolenku. Zdržal sa mesiac či dva s nimi v Glasgowe a potom sa hneď vrátil do Orientu, lebo ho tam čakala robota a musel zveľaďovať Panský dom.

Neľutujem ani jediný deň, vravel si v duchu. Ani jediný. Chlap sa musí vybrať do sveta, vytĺcť z neho, čo sa dá, a musí sa ostrieľať. Nie je to zmysel života? Hoci je RONALDA pekná žena, hoci mám rád svoje deti, chlap si musí vykonať svoju povinnosť. Neprišli sme na svet preto? Keby sa pohlavár Struanovcov nezmocnil všetkých pozemkov klanu, keby ich neohradil a keby nás nevyhnal – nás, svojich príbuzných, čo sme dlhé pokolenia obrábali tie polia – potom by možno bol zo mňa roľník taký istý, ako bol predtým mnou môj otec. Hej, a bol by som spokojný, že som roľník. Lenže zeman Struan nás poslal do smradľavých glasgowských brlohov, privlastnil si všetku pôdu, stal sa grófom Struanom a rozbil klan. Bezmála sme pomreli od hladu a ja som sa vybral na more. Osud sa nad nami zľutoval a rodine sa teraz darí dobre. Všetkým. Lebo som sa vybral na more. Lebo je tu Panský dom.

Struan rýchlo zistil, že peniaze znamenajú moc. A rozhodol sa, že využije svoju moc, zničí grófa Struana a odkúpi časť rodinných pozemkov. Neľutoval v živote nič. Objavil Čínu a Čína mu poskytla to, čo by nikdy nedosiahol doma vo vlasti. Nielen bohatstvo – bohatstvo ako také je nemravné. Išlo mu o bohatstvo a o zmysel bohatstva. Cítil sa zaviazaný Číne.

A hoci odcestuje domov, stane sa členom parlamentu a ministrom, zničí grófa a pevne zasadí Hongkong ako drahý kameň do britskej koruny, určite sa vráti, to mu bolo jasné. Lebo mu potrvá roky, kým uskutoční svoj pravý zámer – zámer, ktorý tajil pred všetkými a zväčša aj pred sebou.

„Človek nemá nikdy dost času.“ Pozrel na vysoký kopec. „Budeme ho volať Štít,“ prehovoril duchom neprítomný a opäť sa ho zmocnil čudný pocit, že ostrov ho nenávidí a túži po jeho smrti. Cítil tú nenávisť a začudovane sa pýtal na príčinu.

„O šesť mesiacov budeš viesť Panský dom,“ zopakoval drsným hlasom.

„Nemôžem. Sám to nezládnem.“

„Tajpan je vždy sám. Je to jeho radosť i bolesť.“ Ponad Robbovo plece si všimol, že k nim prichádza bocman. „Čo je, pán McKay?“

„Prepáčte, prosím. Sme vydať mužstvu prídel rumu?“

McKay bol územčistý, zavalitý chlap a vlasy nasiaknuté dechtom mal uviazané do vrkoča pripomínajúceho myšací chvost.

„Hej. Dvojnásobnú dávku pálenky celej posádke. Zariadte všetko, ako sme sa dohodli.“

„Áno, áno, prosím.“ McKay sa náhlivo vzdialil.

Struan sa opäť obrátil k Robbovi a Robb vnímal iba čudné zelené oči, z ktorých naňho sálala žiara. „Koncom roka sem pošlem Culuma.

Dovtedy skončí univerzitu. Ian a Lechie pôjdu na more a potom prídu aj oni. Medzitým podrastie tvoj syn Roddy. Chvalabohu, máme dosť synov, má nás kto zastúpiť. Jedného si vyber ako nákupcu. Tajpan rozhoduje o tom, kto ho vystrieda a kedy sa to stane.“ Potom sa rázne obrátil chrbtom k pevninskej Číne a dodal:

„O šesť mesiacov!“ A odišiel preč.

Robb ho sledoval pohľadom. Zrazu ho nenávidel, nenávidel seba i ostrov. Vedel, že ako tajpan zlyhá.

„Páni, vypijete si s nami?“ oslovil Struan skupinku obchodníkov. „Na počesť nášho nového domova? Máme tu pálenku, rum, pivo, jerez, whisky a šampanské.“ Ukázal na čln, z ktorého chlapi práve vykladali súdky a prestierali na stoly. Iní zasa teperili studené pečené mäso – kurčatá, šunky, dvadsať prasiatok i hovädzie mäso – aj bochníky chleba, slané pagáčiky, poháre studenej kapusty uvarenej v masti, tridsať či štyridsať kusov údených šuniek, zväzky kantonských banánov, krásne poháre i cínové krčahy, ba aj vedrá s ľadom – dovezli ich lorče i klippyery zo severu kvôli fľašiam so šampanským. „Kto je hladný, môže sa naraňajkovať.“

Ozvali sa pochvalné výkriky a obchodníci sa začali hrnúť k stolom. Keď už všetci držali v rukách poháre, Struan zdvihol ruku. „Na zdravie, páni.“

„Vypijem si s tebou, ale nie na túto smradľavú skalú. Vypijem si na tvoj pád,“ prehovoril Brock a zdvihol pohár piva. „Rozmyslel som si to, vypijem si aj na tvoju skalú. A dám jej aj meno. Struanovo bláznovstvo.“

„Hej, je dosť malá,“ prikývol Struan. „Ale Struanovcom a ostatným čínskym obchodníkom postačí. Či bude dosť veľká pre Struanovcov aj Brockovcov – to je iná pesnička.“

„Tak ti to hneď poviem, Dirk, z mosta doprosta. Pre nás dvoch nebude dosť veľká ani celá Čína, chlapče.“ Brock vypil do dna a šmaril pohár do vnútrozemia. Potom meravo vykročil k svojmu člnu. Niektorí obchodníci sa pobrali za ním.

„Čestné slovo, to sú čudné spôsoby,“ poznamenal Quance. Potom sa zasmial a zvolal:

„Poďme, tajpan, vypijeme si! Quance trpí neuhasiteľným smädом! Vstúpme do dejín!“

„Prepáčte, pán Struan,“ ozval sa Horatio Sinclair. „Prv než si vypijeme, nepatrilo by sa poďakovať Bohu za milosť, ktorú nám dnes preukázal?“

„Pravdaže, chlapče. Mrzí ma, že som na to pozabudol. Budeš sa predmodlievať?“

„Je tu reverend Mauss, pán Struan.“

Struan zaváhal, lebo s tým nerátal. Skúmavo sa zahľadel do očí mladému mužovi a páčil sa mu hlboký humor, ktorý sa tajil za jasnobelásými očami. Vzápätí zvolal:

„Kde ste, reverend Mauss? Pomodlime sa.“

Mauss sa nad obchodníkmi vypäl do výšky. Váhavo pristúpil k stolu, položil prázdny pohár a tváril sa, ako by ho mal stále prázdny. Chlapi si strhli klobúky a čakali holohlaví v studenom vetre.

Na pobreží zavládlo ticho. Struan zdvihol pohľad k úpätiu hory, na plošinku, kde bude stáť kostol. V duchu videl kostol i mesto, nábregie, sklady, obytné domy i záhrady. Panský dom, kde bude tajpan rozkazovať pokoleniam. A ďalšie domy i rodiny, čo budú patriť pod firmu. Aj dievčence. Spomenul si na svoju terajšiu milenku Tchung-žen Mejmej. Mejmej si kúpil pred piatimi rokmi, pätnásťročnú a nedotknutú.

Ejja, zopakoval si v duchu veselo. Použil jej kantonský výraz, ktorý znamenal radosť alebo hnev, znechutenie alebo šťastie či bezradnosť, podľa toho, ako to vyslovila. Hm, ozajstná divá mačka.

„Dobrý Bože, vládca divých vetrov a príboja, stelesnená krása lásky, vládca veľkých lodí a polárky, ty si náš domov, Boh a otec Ježiša Krista, zhliadni na nás a zľutuj sa nad nami.“

Mauss zažmúril oči a zdvihol ruky. Hlas mu znel sýto a tak precítene, že zapôsobil na okolostojacich. „Sme synovia smrteľníkov a naši otcovia mysleli na nás tak, ako si ty myslel na Ježiša, svojho pozhnaného syna. Svätci na tomto svete zomierajú na kríži a hriešnici sa rozmnožujú. Obdivujeme nádheru kvetiny, a teba nevidíme. Zmietať sa vo víchriciach, a nevidíme ťa. Meriame nesmierne oceány, a nevnímame ťa. Žneme plody zeme, a nedotýkame sa ťa. Jeme a pijeme, nepociťujeme ťa. Si prítomný vo všetkých týchto veciach aj inde. Ty si život i smrť, úspech i pád. Ty si Boh, a my sme ľudia...“

Odmlčal sa a tvár sa mu znetvorila, keď zápasil so svojou zmučenou dušou. Ach, Bože, odpusť mi moje viny. Dovoľ mi odčiniť vlastnú slabosť úspechom pri obracaní pohanov. Dovoľ mi stať sa mučeníkom za tvoju svätú vec. Zmeň ma, nech som zase taký, aký som býval..

No Wolfgang Mauss vedel, že niet návratu, že vo chvíli, keď začal slúžiť Struanovi, opustil ho pokoj a ovládli ho žiadosti tela. Ach, Bože, konal som správne, pravdaže. Inak by som sa nedostal do Číny.

Otvoril oči a bezradne sa poobzeral. „Prepáčte. Odpusťte mi. Ne-nachádzam slová! Vidím ich – vznešené slová, skrze ktoré by ste ho po-

znali tak, ako som ho kedysi ja poznal – ale už ich neviem vypovedať. Opušťať mi. Ó, pane, žehnaj tomuto ostrovu. Amen.“

Struan vzal plný pohár whisky a podal ho Maussovi. „Myslím, že ste to povedali veľmi dobre. Na zdravie, páni! Na kráľovnú!“

Vypili si, a keď boli poháre prázdne, Struan kázal, aby im znovu naliali.

„Ak dovoľíte, kapitán Glessing, ponúkol by som po poháriku vaším chlapom. Aj vám, prirodzene. Pripijeme si na najnovšiu kráľovnú kolóniu. Dnes ste vstúpili do dejín.“ Oslovil obchodníkov: „Uctíme si kapitána. Toto pobrežie dostane meno Glessingov mys.“

Ozvala sa súhlasná vrava.

„Dávať názvy ostrovom alebo častiam ostrovov je výsada najvyššieho dôstojníka,“ poznamenal Glessing.

„Spomeniem to jeho excelencii.“

Glessing sa letmo uklonil a zreval na zbrojníka: „Námorníkom po poháriku od firmy Struan a spol. Námornej pechote nič. Pohov.“

Hoci Glessing zúril na Struana, voľky-nevoľky mu lichotilo vedomie, že jeho meno neupadne do zabudnutia, pokiaľ bude jestvovať Hongkong ako kolónia, lebo Struan nikdy netáral.

Odznel prípitok na Hongkong a trojnásobné hurá. Potom Struan dal znamenie gajdošovi a na pobreží zaznela pieseň struanovského klanu.

Robb nepil. Struan popíjal pálenku, prechádzal sa pomedzi zástup, pozdravil sa s tými, s ktorými sa chcel pozdraviť, a ostatným sa len ukláňal.

„Gordon, ty nepiješ?“

„Nie, pán Struan, ďakujem,“ Gordon Čen mu vystrúhal čínsku poklonu, veľmi pyšný, že si ho Struan všimol.

„Ako sa ti vodí?“

„Ďakujem, pane, veľmi dobre.“

Z chlapca vyrástol pekný mladý muž, pomyslel si Struan. Koľko má rokov? Devätnásť. Ten čas tak letí.

Spomenul si na Kaj Sung, chlapcovu matku, a rozcítil sa. Bola to jeho prvá milenka, a najkrajšia. Ejja, všeličo sa od nej naučil.

„Ako sa má matka?“ opýtal sa.

„Veľmi dobre,“ usmial sa Gordon Čen. „Odkazuje vám, že sa modlí za vaše bezpečie. Každý mesiac páli v chráme vonné tyčinky za vaše šťastie.“

Struana zaujímalo, ako asi vyzerá. Nevidel ju sedemnášť rokov. Ale dobre si pamätal jej tvár. „Povedz jej, že ju srdečne pozdravujem.“

„Preukazujete jej veľkú česť, pán Struan.“

„Od Čen Šenga som počul, že si pracovitý a veľmi mu pomáhaš.“

„Je ku mne veľmi láskavý, pane.“

Čen Šeng nebol nikdy láskavý k nikomu, kto si zarobil len na vlastné živobytie. Čen Šeng je starý zlodej, pomyslel si Struan, ale sám pánboh vie, že bez neho by sme boli stratení.

„Hm,“ odvetil Struan, „ani by si nenašiel lepšieho učiteľa než Čen Šenga. V najbližších mesiacoch nás čaká veľa roboty. Čakajú nás všetlíjaké nepríjemnosti.“

„Dúfam, že poslúžim Panskému domu, pane.“

Struan vycítil, že jeho syn má čosi na srdci, ale iba mu milo pokynul a išiel ďalej. Vedel, že Gordon nájde spôsob, ako mu to oznámiť, keď dozrie čas.

Gordon Čen sa uklonil, po chvíli zašiel dolu k stolu a zdvorilo čakal v úzadí, dokiaľ sa neuvoľnilo miesto. Uvedomoval si, že ho ľudia sledujú, ale neprekážalo mu to. Vedel, že mu nič nehrozí, pokiaľ je Struan tajpanom.

Obchodníci i námorníci na brehu šklbali rukami kurence i bravčovinu na kusy, držali mäso od seba a masť im stekala po bradách. Črieda divochov, pomyslel si Gordon Čen a ďakoval osudu, že ho vychovali ako Číňana, a nie ako Európana.

Veru, hútal, šťastie mi naozaj žičilo. Šťastena mu pred niekoľkými rokmi priviedla tajného čínskeho učiteľa. Nikomu sa s tým učiteľom nepriznal, ani matke nie. Od tohto človeka sa dozvedel, že to, čo ho učia reverendi Sinclair a Mauss, nie je nevyhnutne pravda. Dozvedel sa o Budhovi, o Číne a o jej minulosti. Ako sa odvdáčiť za dar života a využiť ho na slávu vlasti. Vlni ho učiteľ uviedol do najmocnejšej, najtajnejšej a najbojovnejšej čínskej tajnej spoločnosti rozšírenej po celej Číne. Jej členovia sa ako krvní bratia najsvätejšími prísahami zaviazali, že budú usilovať o zvrhnutie nenávidených Mandžuov, cudzích Čchingovcov, dynastie, ktorá vládne v Číne.

Už dve storočia spoločnosť pod rozličnými zámenkami a menami podnecovala povstania. Vzbury vypukli v celej čínskej ríši - od Tibetu až po Formózu, od Mongolska až po Indočínu. Ak bol niekde hlad, útlak či nespokojnosť, členovia Hung Mun Tongu organizovali roľníckoy proti Čchingovcom a ich mandarínom. Povstalci nikdy nezvíťazili a Čchingovci ich kruto porážali. Ale spoločnosť sa udržala.

Gordon Čen sa cítil polichotený, že mu preukázali česť stať sa hungmunovcom, hoci bol iba spolovice Číňan. Smrť Čchingovcom. Blahorečil osudu, že sa narodil v tomto dejinnom období, v tejto časti

Číny, od tohto otca, lebo vedel, že už-už dozrieva čas, keď povstane celá Čína.

A blahorečil tajpanovi, lebo dal hungmunovcom drahocennú perlu - Hongkong. Spoločnosť konečne získala bezpečnú základňu, kde nesiahali večný útlak mandarínov. Hongkong sa dostane pod kontrolu barbarov a nepochyboval, že tu, na tomto ostrovčeku bude tajná spoločnosť prevlitať. Z bezpečia Hongkongu budú potajomky prenikať na pevninu a znepokojovať Čchingovcov, dokiaľ nesvitne ich Deň. A pri troche šťastia, uvažoval, pri troche šťastia môžem v záujme veci využiť aj moc Panského domu.

„Prac sa preč, ty hnusný pohan!“

Gordon Čen sa strhol a zdvihol pohľad. Gánil naňho zavalitý ošľahaný námorník nízkej postavy. V rukách stískal šunku z prasiatka a trhal ju polámanými zubami.

„Prac sa, lebo ti omotám okolo krku ten tvoj hnusný vrkoč!“

Pribehol tam bocman McKay a odsotil námorníka bokom.

„Drž jazyk za zubami, Ramsey, ty sprostý ožran,“ zahriakol ho. „On to tak nemyslel, pán Čen.“

„Iste. Ďakujem vám, pán McKay.“

„Nechcete si zahryznúť?“ McKay napichol na nôž kurča a podal mu ho.

Gordon Čen si opatrne odlomil koniec krídla, ohromený McKayovými barbarskými spôsobmi. „Ďakujem.“

„To vám stačí?“

„Áno. To je najchutnejšia časť.“ Čen sa uklonil. „Ešte raz vám ďakujem.“ A odišiel preč.

McKay pristúpil k námorníkovi. „Čo sa ti porobilo?“

„Najradšej by som ťa zaklal nožom, ty buzerant. Je to tvoja čínska milienka, McKay?“

„Tichšie, človeče! Toho Číňana nechaj na pokoji! Ak potrebuješ pohanského pankharta, je tu dosť druhých. Jemu daj, preboha, pokoj. Lebo je to tajpanov pankhart!“

„Prečo teda nenosí nejaké znamenie - alebo prečo si neostrihá vlasy, do čerta?“ Ramsey stíšil hlas a potmehúdsky sa zaškeril. „Počul som, že sú inakšie - tie čínske dievčence. Že sú ináč stavané.“

„Čo ja viem. Nikdy som nemal do činenia s tou hávedou. V Macau je dosť našich.“

Struan pozoroval sampan, čo kotvil neďaleko pobrežia. Bol to malý čln s pohodlnou kajutou. Tvorili ju jemné rohože z rotangu, napnuté

na bambusových tyčiach. Rybár a jeho rodina boli Hoklovia, ktorí trávajú celý život na vode a zriedkakedy vystúpia na zem. Videl, že v sampane sú štyria dospelí a osem detí. Niektoré deti boli opásané povrazmi a priviazané k člnu. To boli synovia. Dievčatá nepriväzovali, tie nemali nijakú cenu.

„Pán Struan, čo myslíte, kedy sa budeme môcť vrátiť do Macaa?“

Obrátil sa a usmial sa na Horatia. „Predpokladám, že zajtra, chlapče. Lenže jeho excelencia ťa bude zrejme potrebovať pri schôdzke s Ti Senom. Bude treba preložiť ešte pár listín.“

„Kedy sa koná tá schôdzka?“

„Myslím, že o tri dni.“

„Nezviezli by ste moju sestru, ak pôjde niektorá vaša loď do Macaa? Chudera Mary, už dva mesiace trčí na palube.“

„Veľmi rád.“ Struan bol zvedavý, čo by povedal Horatio, keby to počul. Struan sa dozvedel pravdu o nej pred vyše tromi rokmi...

Motal sa po preplnenom trhu v Macau a vtom mu akýsi Číňan strčil do ruky kus papiera a zmizol. Bol to čínsky list. Ukázal ten papier Wolfgangovi Maussovi.

„Sú to pokyny, ako vyhľadať jeden dom, pán Struan. A odkaz: Tajpan Panského domu potrebuje zvláštnu informáciu pre svoj dom. Príďte potajomky k bočnému vchodu v hodine opice.“

„Kedy je hodina opice?“

„O tretej popoludní.“

„Kde je ten dom?“

Wolfgang mu to dopodrobna vysvetlil a potom dodal: „Nechodte tam. Je to pasca, viete? Nezabúdajte, že na vašu hlavu vypísali odmenu stotisíc taelov.“

„Ten dom nie je v čínskej štvrti,“ odvetil Struan. „Vo dne to nemôže byť pasca. Zvolajte mi posádku člna. Ak sa o hodinu nevrátim, pôjdete ma hľadať.“

Odišiel a nechal Wolfganga i ozbrojenú posádku člna nablízku, aby boli v pohotovosti, keď to bude treba. Dom stál medzi ostatnými v tichej ulici, lemovanej štromami. Struan vstúpil cez bránu vo vysokom múre do záhrady. Čakala ho čínska slúžka. Bola upravená, oblečená do čiernych nohavíc a čiernej blúzky. Vlasy mala učesané do uzla. Uklonila sa a bez slova mu pokynula, aby ju nasledoval. Viedla ho cez záhradu do domu, po zadnom schodišti, až do izby. Opatrne kráčal za ňou, prichystaný na úskok.

Izba bola prepychovo zariadená a na posuvných stenách boli rozvešané gobelíny. Boli v nej stoličky, stôl a čínsky tíkový nábytok. Izba

voňala zvláštnou čistotou a bolo v nej cítiť jemné kadidlo. Z jediného okna sa otváral výhľad do záhrady.

Žena prešla cez izbu k bočnej stene a opatrne odsunula jeden panel. V stene bol neveľký otvor. Priložila k nemu oko a potom naznačila Struanovi, aby urobil to isté. Vedel, že je to starý čínsky trik. Navedú nepriateľa, aby priložil oko k takému priezoru v stene a na druhej strane niekto čaká s ihlou. Preto sa pozeral do otvoru zo vzdialenosti niekoľkých palcov. No aj tak videl jasne.

Bola to spáľňa. Wang Ču, hlavný mandarín Macaa, spal na posteli nahý, tučný a chrápal. Vedľa neho ležala nahá Mary. Podopierala si hlavu rukami a pozerala do povaly.

Zhrozený Struan sa nevedel odtrhnúť od toho výjavu. Mary leda bolo štuchla do Wang Čua a hladkala ho, kým sa nezobudil. Potom sa zasmiala a rozprávala sa s ním. Struan netušil, že vie po čínsky, poznal ju skoro tak dobre ako jej brat. Zacengala malým zvončekom. Dnu vošla komorná a pomohla mandarínovi obliecť sa. Wang Ču sa nemohol obliecť sám, lebo nechty mal dlhé štyri palce a chránené náprstkami vykladanými drahými kameňmi. Struan sa zhnusene odvrátil.

Zo záhrady sa zrazu ozvali spevavé hlasy a opatrne pozrel von oknom. Zhromažďovala sa tam Wangova stráž. Nedovolia mu odísť. Služka mu pokynula, aby sa neznepokojoval a aby počkal. Pristúpila k stolu a naliala mu čaj. Potom sa uklonila a odišla.

O polhodinku chlapi odišli zo záhrady a Struan sa prizeral, ako sa zoraďujú na ulici pred nosidlami. Pomohli Wang Čuovi do nosidiel a odniesli ho preč.

„Dobrý deň, tajpan.“

Struan sa zvrtol a tasil dýku. Mary stála medzi dverami, nenápadne zasadenými do steny, oblečená v priehľadných šatách, ktoré nič nezakrývali. Mala dlhé plavé vlasy, belasé oči a jamku na brade, dlhé nohy, tenký driek a drobné, pevné prsia. Okolo krku jej na zlatej retiazke visel vyrezávaný nefrit nesmiernej ceny. Mary si premeriavala Struana s čudným vyrovnaným úsmevom.

„Tú dýku môžete odložiť, tajpan. Nič vám nehrozí.“ Hlas jej znel pokojne a výsmešne.

„Zaslúžili by ste si,“ ozval sa.

„Ja viem veľmi dobre, ako chutí korbáč, nepamätáte sa?“ Pokynula mu, aby vošiel do spálne. „Tu nám bude pohodlnejšie.“ Pristúpila k toaletnému stolíku a naliala koňak do dvoch pohárikov.

„Čo je s vami?“ opýtala sa ešte vždy s tým istým zvráteným úsmevom. „Nikdy ste neboli v izbe s dievčaťom?“

„Chcete povedať s pobehlicou!“

Podala mu pohárik a on si ho vzal.

„Tajpan, my sme obidvaja rovnakí. Dávame prednosť čínskej posteli.“

„Doparoma, vy nešťastná fľandra, vy...“

„Nehrajte sa na pokrytca, nepristane vám to. Ste ženatý a máte päť detí. A predsa ste si dožičili veľa žien. Číňaniek. Viem všetko. Zauzniečila som si, že to vypátram.“

„Vy nie ste Mary Sinclairová, to je nemožné,“ zamrmlal napoly pre seba.

„Nie je to nemožné. Prekvapujúce, to áno.“ Pokojne si popíjala kôňak. „Dala som vás zavolať, lebo som chcela, aby ste ma videli takú, aká som.“

„Prečo?“

„Najprv pošlite domov svojich chlapov.“

„Ako viete, že ma čakajú?“

„Ste veľmi opatrný človek. Ako ja. Bez telesnej stráže by ste sem potajomky nechodili.“ Posmešne si ho premerala.

„O čo vám ide?“

„Koľko majú čakať vaši chlapi?“

„Hodinu.“

„Potrebujem vás na dlhšie. Pošlite ich preč.“ Zasmiala sa. „Počkám.“

„Dobre. A radšej sa oblečte.“

Vyšiel z domu a povedal Wolfgangovi, aby počkal ešte dve hodiny a aby ho vyhľadal až potom. Povedal mu o tajných dverách, ale nie o Mary.

Keď sa vrátil, Mary ležala na posteli.

„Tajpan, prosím vás, zatvorte dvere,“ oslovila ho.

„Povedal som vám, aby ste sa obliekli.“

„A ja som vám povedala, aby ste zavreli dvere.“

Zlostne ich zabuchol. Mary si vyzliekla priesvitný župan a odhodila ho. „Páčim sa vám?“

„Nie. Hnusíte sa mi.“

„Vy mne nie, tajpan. Ste jediný chlap na celom svete, ktorého obdivujem.“

„Keby vás teraz videl Horatio!“

„Ach, Horatio,“ vzdychla si záhadne. „Dokedy ste kázali chlapom počkať?“

„Dve hodiny.“

„Povedali ste im o tajných dverách. Ale nie o mne.“

„Prečo ste si taká istá?“

„Tajpan, veď vás poznám. Preto som sa vám zverila so svojim tajníctvom.“ Pohrávala sa s pohárikom, oči sklopené. „Už sme skončili, keď ste sa pozreli do otvoru v stene?“

„Dobry Bože! Radšej...“

„Tajpan, nestrácajte so mnou trpezlivosť,“ napomenula ho. „Skončili sme?“

„Hej.“

„To ma teší. Teší aj mrzí. Chcela som sa poistiť.“

„Nerozumiem.“

„Chcela som vám dokázať, že Wang Ču je môj milenec.“

„Prečo?“

„Pretože mám informácie, ktoré vám prídu vhod. Keby ste ma s ním nevideli, neverili by ste mi.“

„Aké informácie?“

„Mám veľa informácií, ktoré sa vám zídu, tajpan. Veľa milencov. Občas sem príde aj Čen Šeng. Navštevuje ma veľa mandarínov z Kantónu. Raz tu bol starý Tin Kua.“ Oči jej stvrdli, akoby zmenili farbu. „Nehnusím sa im. Páči sa im farba mojej pleti a vyhoviem im. A oni vyhovejú mne. Musím vám o tom porozprávať, tajpan. Veď vám splácam dlh.“

„Aký dlh?“

„Zakázali ste otcovi tie bitky. Zakázali ste ich neskoro, ale to nebola vaša chyba.“ Vstala z postele a obliekla si ťažký župan. „Už vás nebudem dráždiť. Vypočujte ma, prosím, a potom sa zariadte po svojom.“

„Čo mi chcete povedať?“

„Cisár vymenoval do Kantónu nového miestokráľa. Tento miestokráľ Ling nesie so sebou cisársky edikt, ktorý zakazuje pašovanie ópia. Prícestuje o dva týždne a o tri týždne obkľúči kantónsku kolóniu. Nepustí z Kantónu ani jedného Európana, dokiaľ mu nevydadajú všetko ópium.“

Struan sa pohrdavo zasmial. „Neverím vám.“

„Ak dostane ópium a zničí ho, každý, kto bude mať náklad ópia mimo Kantónu, získa hotový majetok,“ pokračovala Mary.

„Nedostane ho.“

„Veď už raz pýtali ópium ako výkupné za kolóniu. A čo ste mohli robiť? Vojnové lode tu nemáte. Ste bezbranný. Nemám pravdu?“

„Máte.“

„Pošlite loď do Kalkaty, nech nakúpi ópium, čo najviac ópia, dva mesiace po príchode. Ak sú moje informácie nepravdivé, budete mať kedy odvolať rozkaz.“

„To vám povedal Wang?“

„Len o miestokráľovi. Ostatné je môj nápad. Chcela som vám splatiť svoj dlh.“

„Nie ste mi nič dlžná!“

„Vy neviete, ako chutí korbáč.“

„Prečo ste mi po niekom neposlali tajnú správu? Prečo ste ma ľahali sem? Aby som vás tu videl? Prečo som musel prežiť - túto hrôzu?“

„Chcela som vám to povedať. Osobne. Chcela som, aby ešte niekto vedel, aká som. Vy ste jediný človek, ktorému dôverujem,“ dodala nečakane, až detinsky nevinne.

„Zbláznili ste sa. Mali by vás zavrieť!“

„Pretože si rada líham do postele s Číňanmi?“

„Kristepane! Nechápete, čo ste?“

„Chápem. Robím hanbu Anglicku.“ V tvári sa jej zračil hnev, črty jej stvrdli a vyzerala staršie. „Vy, chlapi, si robíte, čo chcete, ale my ženy to nemôžeme. Panebože, ako by som mohla ísť do postele s Európanom! Veď by sa nevedel dočkať, kedy to vytára druhým, a potupil by ma pred všetkými. Takto sa nikomu nestane nijaká krivda. Iba ak mne, ale to už bolo dávno.“

„Čo?“

„Tajpan, mali by ste lepšie poznať život. Žena potrebuje chlapa takisto, ako chlap potrebuje ženy. Prečo by nám mal stačiť jeden chlap? Prečo?“

„Odkedy to robíte?“

„Od štrnástich rokov. Neľakajte sa! Koľko rokov mala Mejmej, keď ste si ju kúpili?“

„To je iné.“

„Keď ide o chlapa, všetko je iné.“ Mary si sadla k stolíku pred zrkadlo a začala si česať vlasy. „Brock tajne vyjednáva so Španielmi v Manile. Ide mu o cukrovú trstinu. Ponúkol Carlosovi de Silvera desať percent za monopol.“

Struan pocítil nával hnevu. Ak Brockovi vyjde ten fígel s cukrom, ovládne celý filipínsky trh.

„Odkiaľ to viete?“

„Od jeho kompradora Se Ťina.“

„Aj to je váš zákazník?“

„Áno.“

„Čo mi ešte chcete povedať?“

„Z tej informácie by ste mohli vytĺcť stotisíc strieborných taelov.“

„To je všetko?“

„Áno.“

Struan vstal.

„Čo urobíte?“

„Poviem to vášmu bratovi. Bude lepšie, keď vás pošle do Anglicka.“

„Nechajte ma, tajpan, chcem si žiť po svojom. Som so sebou spokojná a nezmením sa. Okrem Horatia a teraz aj okrem vás ani jeden Európan netuší, že ovládam kantončinu aj mandarínčinu. Vie to iba pár Číňanov. Jedine vy ma poznáte takú, aká som v skutočnosti. Sľubujem, že vám budem veľmi, veľmi pomáhať.“

„Pôjdete domov, preč z Ázie.“

„Ja som doma v Ázii.“ Na čele sa jej zjavili vrásky a pohľad jej zmäkol. „Prosím vás, nechajte ma na pokoji! Nič sa nezmenilo. Pred dvoma dňami sme sa stretli na ulici a boli ste milý a vľúdny. Ešte vždy som tá istá Mary.“

„Nie ste tá istá. Toto je podľa vás nič?“

„V nás všetkých sa skrývajú dvaja rozliční ľudia. Som takáto aj inakšia – milá, nevinná, nenápadná dievčina, ktorá sa zapája do hlúpych rozhovorov, ctí si cirkev, má rada čembalo, spev a vyšívanie. Aj to som ja. Neviem prečo, ale je to pravda. Vy ste tajpan Struan – zloduch, pašerák, vládár, vrah, manžel, smilník, svätec a ešte všeličo iné. Ktorá z tých tvárí je tá pravá?“

„Nepoviem to Horatiovi. Jednoducho pôjdete domov. Dám vám peniaze.“

„Tajpan, ja mám dosť peňazí na cestu. Dostávam veľa darov. Patrí mi tento aj susedný dom. Odcestujem, keď sa mi zachce a tak, ako sa mi zachce. Prosím vás, nechajte ma môjmu osudu, tajpan. Som už raz taká, a nezmeníte ma, robte si, čo chcete. Kedysi by ste mi možno dokázali pomôcť. Nie, ani to nie je pravda. Som spokojná so sebou. Prisahám vám, že o tom nebude vedieť nikto okrem vás a mňa – alebo verejne. Načo ubližovať druhým? Načo ubližovať Horatiovi?“

Struan pozrel na ňu. Vedel, že to myslí vážne. „Uvedomujete si, akému nebezpečenstvu sa vystavujete?“

„Áno.“

„Čo keby ste mali dieťa?“

„Nebezpečenstvo je korením života.“ Premerala si ho hlbokým pohľadom a na belasé oči jej padol tieň. „Len jedno ma mrzí, že som vás sem zavolała. Už vám nikdy nebudem patriť. Rada by som vám patrila.“

Struan ju ponechal jej osudu. Mala právo žiť si po svojom, a keby ju odhalil pred verejnosťou, nič by nevyriešil. Naopak, zničil by jej oddaného brata.

Jej informácia mu dopomohla k obrovskému zisku. Vďaka Mary sa Panský dom zmocnil na rok skoro absolútneho monopolu na všetok obchod s ópium a dvojnásobne si vynahradil výkupné, ktoré musel zaplatiť za kantonskú kolóniu – dvanásťtisíc debničiek. Mary mala pravdu aj čo sa týkalo Brocka, a Struan mu to prekazil. Otvoril Mary tajné konto v Anglicku a vyplatil jej naň podiel zo zisku. Poďakovala sa mu, ale zdalo sa, že o peniaze jej nejde. Kedy-tedy mu poskytovala ďalšie informácie. Nikdy mu však neprezradila, ako začala žiť dvojitém životom ani prečo. Bože, pomyslel si, jakživ sa nedokážem vyznať v ľuďoch...

A teraz na brehu si lámal hlavu nad tým, čo by urobil Horatio, keby sa o tom dozvedel. Mary sa nepodarí udržať v tajnosti jej druhý život, to je nemožné – istotne raz urobí chybu.

„Čo je, pán Struan?“ opýtal sa Horatio.

„Nič, chlapče. Rozmýšľam.“

„Odchádza vám dnes alebo zajtra nejaká loď?“

„Čože?“

„Do Macaa,“ zasmial sa Horatio. „Či nezveziete Mary do Macaa.“

„Aha, áno, Mary.“ Struan sa spamätal. „Pravdepodobne zajtra. Dám ti vedieť, chlapče.“

Prekliessnil si cestu pomedzi obchodníkov a zamieril k Robbovi. Stál blízko stola a pozeral na more.

„Čo teraz, pán Struan?“ zvolal Skinner.

„Hm?“

„Ostrov už máme. Čo teraz podnikne Panský dom?“

„Bude stavať, prirodzene. Pán Skinner, kto začne stavať, ten začne prvý tržiť zisky.“ Struan mu dobromyseľne pokynul a kráčal ďalej. Vítalo mu v hlave, čo by povedali ostatní obchodníci, – napríklad aj Robb, – keby vedeli, že mu patria noviny Oriental Times a že Skinner je jeho zamestnancom.

„Nezaješ si, Robb?“

„Neskôr, Dirk. Veď mám čas.“

„Nedáš si čaj?“

„Ďakujem.“

Priplietol sa k nim Cooper a zdvihol pohár. „Na Struanovo bláznovstvo?“

„Ak je to bláznovstvo, Jeff,“ odvetil Struan, „pôjdete s nami všetci na dno.“

„Veru,“ prikývol Robb. „A pretože v tom má prsty Struan, bude to drahý žartík.“

„Panský dom robí všetko štýlovo! Skvelá whisky, koňak, šampanské. A benátske sklo.“

Cooper poklepal nechtom po pohári, ktorý vydal čistý zvonivý zvuk. „Krása.“

„Vyrobili ho v Birminghame. Práve objavili nový postup. Jedna tovareň ich vyrobí za týždeň vyše tisíc. Do roka bude stáť tucet takých tovární.“ Struan sa na okamih odmlčal. „Dodám vám ich do Bostonu v ľubovoľnom množstve. Desať amerických centov za pohár.“

Cooper si pozornejšie obzrel pohár. „Desaťtisíc. Po šesť centov.“

„Desať centov. Brock by vám účtoval dvanásť.“

„Pätnásťtisíc po sedem centov.“

„Dohodnuté – ale zaručíte sa mi, že do roka si ich objednáte tridsaťtisíc za tú istú cenu a ešte sa mi zaručíte, že ich budete dovážať len cez Struana.“

„Dohodnuté – ak naložíte na tú istú loď bavlnu z New Orleansu do Liverpoolu.“

„Koľko ton?“

„Tristo. Za zvyčajných podmienok.“

„Dohodnuté – ak nakúpíte pre mňa v Kantone tohtoročný čaj. Ak ho budem potrebovať.“

Cooper sa hneď zháčil. „Veď je už po vojne. Prečo by som vás mal zastupovať?“

„Tak čo, dohodneme sa?“

Cooper horúčkovo uvažoval. Dohoda s Čuan-pi okamžite otvárala Kanton pre obchod. Zajtra sa všetci vrátia do kantonskej kolónie a znovu sa tam usadia. Prevezmú si faktórie – čiže kungy, lebo tak sa v Oriente volali ich obchodné budovy – a ako vždy zostanú v kolónii až do mája, keď sa skončí obchodná sezóna. Ale tvrdiť, že Panský dom potrebuje teraz v Kantone zástupcu znelo takisto pochabo, ako keby niekto vyhlasoval, že Spojené štáty americké potrebujú prezidenta.

„Dohodnuté, Jeff?“

„Áno. Rátate s novou vojnou?“

„Život sa skladá zo samých nepríjemností, nie? Usiloval sa to vyjadriť Wolfgang, nie?“

„Čo ja viem.“

„Kedy bude vaša nová loď pripravená?“ zrazu sa opýtal Struan.

Cooperovi sa zúžili oči. „Ako ste to vyňuchali? Mimo našej firmy o tom nikto nevie.“

Robb sa zasmial. „Jeff, obchodovať znamená vedieť. Možno to bude nebezpečná konkurencia. Ak bude mať také plavebné schopnosti, ako si myslí Dirk, ktovie, či ju od vás neodkúpime. Alebo či nepostavíme štyri také lode.“

„Žeby teraz Briti pre zmenu kupovali lode od Američanov?“ nervózne sa opýtal Cooper.

„Ach, Jeff, my ju od vás nekúpime,“ ozval sa Struan. „Už sme si zhotovili jej nákres. Postavíme si ju v Glasgowe ako vždy. Na vašom mieste by som trochu zmenil uhol sťažňov a na hlavný aj krížový sťažň by som pridal horné plachty. Ako sa bude volať?“

„Nezávislosť.“

„Tak naša sa bude volať Nezávislý oblak. Ak bude stáť za to.“

„My vás vyženieme z týchto morí. Porazili sme vás vo dvoch vojnách, a teraz vás porazíme na veľmi citlivom mieste. Oberieme vás o obchod.“

„Nemáte ani štipku nádeje.“ Struan si všimol, že Tillman odchádza. Hlas mu odrazu zaznel drsnejšie. „Nikdy, lebo polovica vašej krajiny závisí od otroctva.“

„To sa časom zmení. Začali s tým Angličania.“

„Začala s tým zberba!“

Áno, a blázni v tom pokračujú, trpko si pomyslel Cooper. Spomenul si, ako sa medzi štyrmi očami večne škriepil so svojím spoločníkom, ktorý vlastnil ako plantážnik otrokov a obchodoval s nimi. Prečo je len Wilf taký slepý? „Ešte pred ôsmimi rokmi ste aj vy obchodovali s otrokmi.“

„Prisahám, že Struanovci nikdy nebrali na palubu živý náklad. A prisahám na nášho pána boha, že by som vyhodil do vzduchu každú loď, ktorú by som prichytil s takým nákladom. To je jedno, či v britských vodách, alebo nie. My sme dali svetu príklad. Zakázali sme otroctvo. Nech nám je Boh milostivý, trvalo nám to až do roku tisícosemstotridsaťtri, ale podarilo sa nám to. Pamätajte si, každú loď!“

„Urobte teda ešte niečo. Využite svoj vplyv, aby nám dovolili kupovať ópium od tej prekliatej Východoindickej spoločnosti. Prečo by mali byť z aukcií vylúčení všetci obchodníci okrem Britov, hm? Prečo musíme kupovať nekvalitné turecké ópium, keď je ho v Bengálsku viac než dosť pre všetkých?“

„Viete dobre, že som sa zaslúžil o skazu spoločnosti viac, než som musel. Plesnite si po vrecku, chlapče. Musíte trochu riskovať. Robte propagandu vo Washingtone. Predsvedčte partnerovho brata. Veď je

alabamským senátorom, nie? Alebo má toľko starostí so štyrmi otrokáorskými loďami a s trhmi v Mobile?“

„Doparoma, viete, čo si o tom myslím,“ zavrčal Cooper. „Otvorte nám ópiové aukcie a vytlačíme vás z obchodu. Podľa mňa sa všetci bojujú voľnej súťaže, ak chcete vedieť pravdu. Prečo by ste ináč ponechávali v platnosti zákony o moreplavbe? Prečo by podľa zákona smeli do Anglicka voziť tovar len anglické lode? Akým právom si monopolizujete najväčší spotrebiteľský trh na svete?“

„Iste nie božím právom, chlapče,“ odsekol mu Struan. „To zrejme prevláda v americkom myslení aj v zahraničnej politike.“

„V niektorých ohľadoch máme pravdu my a vy sa mýlite. Súťažime voľne. Do pekla s tarifami! Sloboda v obchode a sloboda na moriach, tak by to malo byť!“

„Struanovci v tom s vami súhlasia. Nečítate noviny? Dokonca vám prezradím, že do roka kupujeme desaťtisíc hlasov, aby sme udržali v parlamente šiestich poslancov, čo hlasujú za slobodný obchod. Usilujeme sa viac než dosť.“

„Jeden hlas, jeden človek. My nekupujeme hlasy.“

„Vy máte svoj systém a my tiež. A ešte čosi. Briti nestáli o americké vojny, ani o jednu. Ani o tú prekliatu hannoverskú dynastiu. Vy ste tie vojny nevyhrali, my sme ich prehrali. Našťastie. Prečo by sme mali bojovať proti bratom? No ak raz vyhlásia Štátom vojnu obyvatelia britských ostrovov, dávajte si dobrý pozor. Lebo to bude váš koniec.“

„Myslím, že by sme si mali pripíť,“ zasiahol Robb.

Obidvaja chlapi prestali na seba zazeráť a upreli pohľady na Robba. Prekvapilo ich, že nalial tri poháre.

„Ty nebudeš piť, Robb,“ prehovoril Struan a hlas mu znel zlostne.

„Budem. Prvý raz na Hongkong. Aj posledný.“ Robb im podal pohárik. Whisky bola zlatohnedá, destilovaná výlučne pre Panský dom v Loch Tannochu, kde sa narodil. Robb ten pohárik potreboval. Musel si vypíť.

„Veď si zložil slávnostnú prísahu, že nebudeš piť!“

„Viem. Ale pripíjať si vodou, to je zlé znamenie. A tento prípitok je dôležitý.“ Robbovi sa triasla ruka, keď dvíhal pohár. „Vypijem si na našu budúcnosť! Na Nezávislosť a na Nezávislý oblak. Na slobodu morí. Na slobodu od všetkých tyranov.“

Upil si, podržal alkohol v ústach a cítil, ako ho páli. Telo mu po ňom dychtilo. Vzápätí ho vyplful a zvyšok vylial na štrk.

„Keby som to ešte raz urobil, vyraz mi pohár z ruky.“ Zhnuseny sa zvrhol a zamieril do vnútrozemia.